

Předškolákův mapováček

Iva Štrojsová
Věra Vlasáková
Ivana Průšková

MAP II Mnichovohradištsko

Předškolákův mapováček

Iva Štrojsová, Věra Vlasáková, Ivana Průšková

Editorka: Iva Štrojsová

Jazyková korektura: Markéta Tomášová

Ilustrace: Lukáš Umáčený

Grafika: Pavel Ševců

Tisk: Tiskárna a knihárna Zaplatílek, Vesec, Turnov

Rok vydání: 2021, 1. vydání

Vydalo:

Město Mnichovo Hradiště

MAP II Mnichovohradištsko

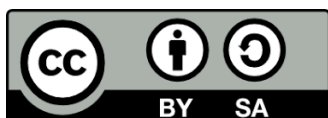
CZ 02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009138

Masarykovo nám. 1

295 21 Mnichovo Hradiště

ISBN: 978-80-907994-2-4

Dílo podléhá licenci [Creative Commons CC BY SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) – Uvedte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Předškolákův mapováček

Iva Štrojsová
Věra Vlasáková
Ivana Průšková

MAP II Mnichovohradištsko, 2021

Obsah

Pár slov na úvod	5
Klíčové dovednosti	6
Před hraním	7
1. Spolupracuji	8
2. Soustředím se	10
3. Běhám, skáču, dovádím	12
4. Dodržuji pravidla	18
5. Orientuji se v čase	20
6. Orientuji se v prostoru	24
7. Zním barvy	27
8. Poznám materiály a vlastnosti	29
9. Zním geometrické tvary	32
10. Počítám	34
11. Povídám si a vyprávím	37
12. Mluvím	40
13. Vím, že jablko je ovoce	44
14. Umím držet tužku, mám uvolněnou ruku	46
15. Vím, kdo jsem a odkud jsem	51
Pár slov na závěr	54
Literatura	55
Autorky slov a autor ilustrací	59

Pár slov na úvod

Vážení rodiče,

přechod dítěte z mateřské školy do první třídy je významným životním krokem pro dítě i celou rodinu. Nejedni rodiče přemýšlejí nad tím, jak dítě tuto významnou změnu zvládne či co by jejich dítě mělo umět, aby ve školním prostředí obstálo.

Když jsme si o tomto důležitém okamžiku povídaly na jednom z kulatých stolů MAP II Mnichovohradištsko, došly jsme k tomu, že dítě se na školu nejlépe připraví hrou. Hra je činnost, které se dítě věnuje po celé své dětství. Prostřednictvím hry dítě rozvíjí rozmanité dovednosti. Učí se fungovat v kolektivu dalších dětí i objevovat svět. A právě příklady her, drobných aktivit a činností tato publikace obsahuje.

Snažili jsme se najít takové hry, které jsou nenáročné z hlediska přípravy i času, ale zároveň velmi důležité pro rozvíjení podstatných dovedností. Mnohdy se jedná o velmi jednoduché až prosté aktivity, které jsou vám asi dobře známé. Není třeba tedy děti před nástupem do školy učit číst či psát. Stačí si s nimi hrát a povídat!

Brožurka si neklade nárok na to, aby byla komplexní příručkou pro předškoláka. Knihkupectví či internetové obchody dnes nabízejí nemalé množství nejrůznějších procvičovacích sešitů a knih s radami pro rodiče. My jdeme cestou příkladů několika aktivit, které mohou rodiče různě rozvíjet či měnit podle vlastní fantazie a zkušeností.

Předškolní věk chápeme jako období dítěte ve věku od tří do šesti let. Publikace tedy není určena jen pro děti, které se právě chystají do první třídy, ale i pro děti mladší. Je na rodiči, aby vzhledem k tomu, nakolik své dítě zná, rozhodl, zda už je daná aktivita pro jeho dítě vhodná, či bude lepší, když ještě pár měsíců rodič počká a dítě si ji vyzkouší o něco později.

Jelikož je hravost kořínkem spokojené, radostné a veselé dospělosti, pojďme si s dítětem každý den alespoň chvíli pohrát a především strávit zcela vědomě a prožitkově čas s dítětem – věnovat mu alespoň deset minut denně, při kterých se my rodiče věnujeme opravdu plně svému dítěti – nemyslíme na to, co ještě musíme zařídit či připravit, ale **jsme jednoznačně napojeni na to, co prožívá či právě objevuje naše dítě. Věřte, že dítě velmi dobře cítí, zda jsme u něj jen tělem, nebo i naší myslí.**

Příjemné dny v předškolních letech přejí

Věra Vlasáková (učitelka v mateřince, matka dvou dcer),

Iva Průšková (učitelka z první třídy, matka dvou synů),

Iva Štrojsová (učitelka češtiny a občanky na gymnáziu, matka syna).

Klíčové dovednosti

Hry, aktivity a tipy na činnosti, které se nacházejí v této příručce, rozvíjejí u dětí jejich klíčové dovednosti (kompetence).

Kompetence k učení

Dítě se soustředí na svoji činnost, zkoumá, pozoruje, objevuje. Orientuje se v prostředí i pravidlech, v nichž žije. Poznává, že se může mnohému naučit, a raduje se z toho, co zvládlo. Učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvíjí úsilí a záměrně si pamatuje. Dokáže postupovat podle slov rodiče. Odhaduje své síly a učí se hodnotit své výsledky.

Kompetence k řešení problémů

Dítě si všímá dění kolem sebe, řeší problémy, na které stačí. Některé problémy řeší samo, náročnější s oporou a pomocí dospělého. Experimentuje, hledá různé varianty řešení, rozlišuje mezi funkčními a nefunkčními. Chápe, že vyhýbat se cíli není řešení. Uvědomuje si, že svou aktivitou může věci ovlivnit. Nebojí se chybovat, zažívá to, že i snaha a úsilí přinášejí pozitivní ocenění. Zpřesňuje si početní představy, užívá matematické pojmy.

Komunikativní kompetence

Dítě ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog. Dokáže sdělovat své prožitky a pocity. Komunikuje v běžných situacích bez zábrán s dětmi i s dospělými. Chápe, že být vstřícné a aktivní je výhodou. Průběžně rozšiřuje svoji slovní zásobu.

Sociální a osobnostní kompetence

Dítě samostatně rozhoduje o svých činnostech, umí si vytvořit názor a vyjádřit jej. Uvědomuje si, že je odpovědné za své chování a jednání a že za něj nese důsledky. Projevuje citlivost a ohleduplnost vůči druhým, vnímá nespravedlnost. Dokáže se prosadit i podřídit, umí se domluvit a spolupracovat. Je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy.

Činnostní a občanské kompetence

Dítě se učí svoje činnosti plánovat, organizovat, řídit a hodnotit. Rozpozná a využívá své silné stránky a poznává ty slabé. Odhaduje rizika, umí jít za svým záměrem, ale i přizpůsobit se. Chápe, že se může rozhodovat svobodně a že za to nese odpovědnost. K úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých. Spoluvytváří pravidla soužití, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat. Uvědomuje si práva svá i druhých, učí se je respektovat.

Před hraním

Bezpečné prostředí a vhodná chvíle

Hry, náměty na činnosti a aktivity, které se v této publikaci nacházejí, se snaží nabídnout nápady na to, co bychom s dětmi ve věku zhruba tří až šesti let mohli podniknout a zažít. Některé z her zvládnou už tříletí, jiné jsou až pro děti, které po letních prázdninách čeká první třída.

Před jakoukoliv činností nejdříve zvažte, zda se právě nyní pro vaše dítě hodí. Každý rodič zná své dítě nejlépe. Tahle věta není jen mnohokrát opakovanou formulí, ale nese v sobě velký kus pravdy. Právě my rodiče bychom měli nejlépe odhadnout, zda je nyní vhodná doba právě pro tu či onu aktivitu. Zda je na ni dítě připraveno svým psychickým, fyzickým či sociálním vývojem.

Proto než se do čehokoli pustíte, nejprve si dobře přečtěte popisek a zvažte, zda už je na hru vaše dítě zralé, zda se nachází v rozpoložení, ve kterém si hru či aktivitu užije, a zároveň např. i jak zvládne (případně s vaší oporou) pocit neúspěchu či selhání, pokud se vše nepovede.

Důležité je též myslet na prostorové a bezpečnostní podmínky pro vámi vybranou hru. Děti obecně rády skotačí, překonávají samy sebe, zkoušejí si, co vše již zvládnou. My dospělí jsme však garanty toho, že prostředí, ve kterém si hrají, je sice podnětné a vyžaduje po dětech např. fyzický výkon či velké soustředění, zároveň je to i prostředí bezpečné. Je tedy důležité být vzhledem k charakteru aktivity ve vhodné blízkosti, která umožňuje dítěti poskytnout oporu či pomoc, pokud bude potřeba.

Některé hry a aktivity mohou být při nevhodném zvolení terénu, pomůcek, neodhadnutí kondice, stavu dítěte apod. do jisté míry nebezpečné. Rodič musí vždy správně odhadnout schopnosti, dovednosti, rozpoložení a kondici dítěte a na jakoukoliv potenciálně nebezpečnou činnost dohlížet obzvláště pečlivě. Vždy tedy dobře zvažte, zda se pro danou činnost nacházíte v odpovídajícím a bezpečném prostředí, zda máte vhodné pomůcky a zda je vhodná činnost nyní absolvovat.

Práce s ilustracemi

Publikaci doplňují kresby. Tyto kresby je možné využít i jako omalovánky. Pokud si hru s dítětem zahrajete či aktivitu vyzkoušíte, může si dítě obrázek vymalovat či dokreslit.

Na stránkách 13 a 21 naleznete ilustrace, které si můžete vystříhnout. Lovecký list si např. můžete připevnit na desky a vyrazit s ním do přírody. Tabulku denních činností si můžete rozstříhat na jednotlivé kartičky a pracovat s nimi dle potřeby. Pokud publikaci nechcete stříhat, je možné si samozřejmě daný list okopírovat, aby vám knížečka zůstala neporušená.

1. Spolupracuji

Spolupráce

Dítě je schopné si hrát společně s dalšími členy domácnosti či dětmi. Dítě se zapojuje do běžných činností v domácnosti, spolupracuje: je schopné společného úsilí, z kterého mají prospěch všichni.

Uklízení

Ač se zdá uklízení běžnou činností, praxe nejen ve školkách i školách ukazuje, že je velmi důležité zaměřovat se i na takto obvyklou věc – a být při ní důslední.

Zapojujeme děti dle jejich možností do úklidu domácnosti – společně připravujeme stůl k jídlu, sklízíme ze stolu, vyndáváme příbory z myčky, stelme postýlku, třídíme ponožky, připravíme si oblečení na další den apod. Některé činnosti necháme dělat dítě samostatně. Když dítě pracuje samostatně, dáme mu čas na to, aby nám ukázalo, jak úkol zvládlo. Když nám ukáže výsledek své práce, poradujeme se s ním ze zvládnutí úkolu. I když jde o uklízení, pro dítě je to stále hra. Nepřikazujeme mu, ale vedeme ho vlídným slovem, i když je pro nás někdy situace náročná. Necháme také dítě zhodnotit to, jak úkol zvládlo. Teprve poté případně popíšeme nebo zhodnotíme výsledek sami:

> Matýsku, příbory jsou na správném místě, všechny ponožky jsi dal správně do páru. Děkuji ti.

Pokud není nějaká činnost dokončená, vedeme dítě slovy k nápravě:

> Polštářek máš dobře narovnaný. A co ta peřinka? Šlo by to urovnat ještě lépe?

Pokud dítěti věnujeme k našim slovům ještě úsměv, odměna z dobře vykonané práce bude nakonec sladší než leckjaký bonbon. Činností v rámci domácnosti a zahrady nalezneme jistě mnoho: zkusíme je podniknout společně s dítětem.

Vaření

Dítě dělá odmala rádo věci samo. Nechat dítě pracovat a podat mu pomocnou ruku, když potřebuje, je pro dítě velmi prospěšné. Samostatná práce, při které dítě ví, že má poblíž podporu či pomoc v podobě rodiče, je pro rozvoj dítěte velmi podstatná.

Nechme na dítěti některé činnosti při vaření. (Dbáme samozřejmě na to, aby byly činnosti bezpečné a zároveň odpovídaly možnostem dítěte.) Dítě může podávat ingredience, míchat, loupat, krájet, strouhat apod.

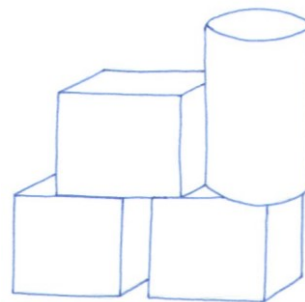
Stavění domečku

Spolupráce může nastat i při hraní her. Dítě si díky společnému stavění uvědomí, že rodič může a často má jinou představu o stavění. Je dost možné, že dojde i ke konfliktu. Ten ale k životu patří.

Připravíme si kostičky, položíme si základní kostičku a pustíme se do stavby spolu s dítětem:

> Já přiložím tuto kostičku. Jak budeš pokračovat ty?

Hrát si můžeme doma, na zahradě, na písku, v lese či na dalších místech. Stavebním materiálem mohou být dřevěné kostky, lego, klacíky, šišky, kamínky apod. V příkládání kostiček či jiného stavebního materiálu se s dítětem můžeme střídat. Povídejme si s dítětem o tom, jaké představy má, sdělme mu, jak si stavbu představujeme my. Respektujme, že dítě chce stavět jinak než my dospělí. Jindy učme dítě, že i ono by se mělo učit respektovat naši představu stavby – nechat nás chvíli stavět tak, jak chceme my rodiče. Prostřednictvím hry tedy vedeme dítě k respektování představy druhého – viz kapitola Dodržuji pravidla.

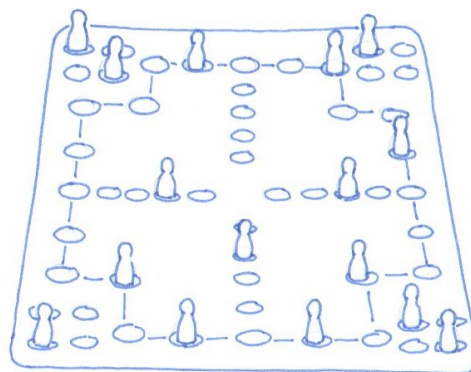

2. Soustředím se

Vytrvalost a soustředění

Dítě se soustředí na svou práci.

Díky tomu dokáže dokončit danou činnost.

Činnosti v domácnosti

To, jak se dítě soustředí, můžeme pozorovat při jakékoliv činnosti, kterou dělá. Všimáme si, nakolik se dokáže soustředit při prohlížení knih a časopisů, hraní si se stavebnicemi, kreslení, omalovávání, skládání puzzle, poslouchání pohádky atd.

Zkusíme, zda se dítě dokáže soustředit na nějakou činnost alespoň deset minut v kuse. Pokud dítě od práce odbíhá, nelamentujeme. Motivujeme dítě k tomu, aby se vrátilo zpátky do hry. Voláme ho k dokončení aktivity – hry:

> *Martínku, sklídl jsi vše? Je vše uklizené?
Prohlédni si pokojíček. Já ještě vidím...*

Buďte důslední: dokud nedokončí činnost, hra nekončí, nemůže tedy začít novou. Zavolejte jej (třeba i opakovaně) zpět. Pokud se dítě hůře soustředí, vyberte pouze jednu činnost. Trvejte ale důsledně na tom, že úkol dokončí. Teprve poté bude následovat další činnost:

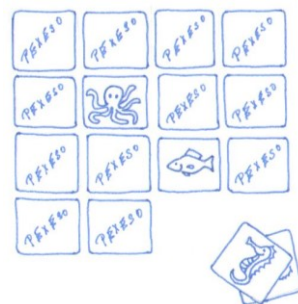
> *Anetko, k babičce pojedeme, až budou kostičky v krabici.*

Příklad činností: příprava na večeři: nejdříve uklidíme věci ze stolu, poté připravíme příbory, poté talíře atd.

Společenské hry

Vytrvalost a soustředění zkusíme i při hraní her. Dítě se při nich kromě jiného učí i zažívat pocit prohry a vyrovnávat se s ním.

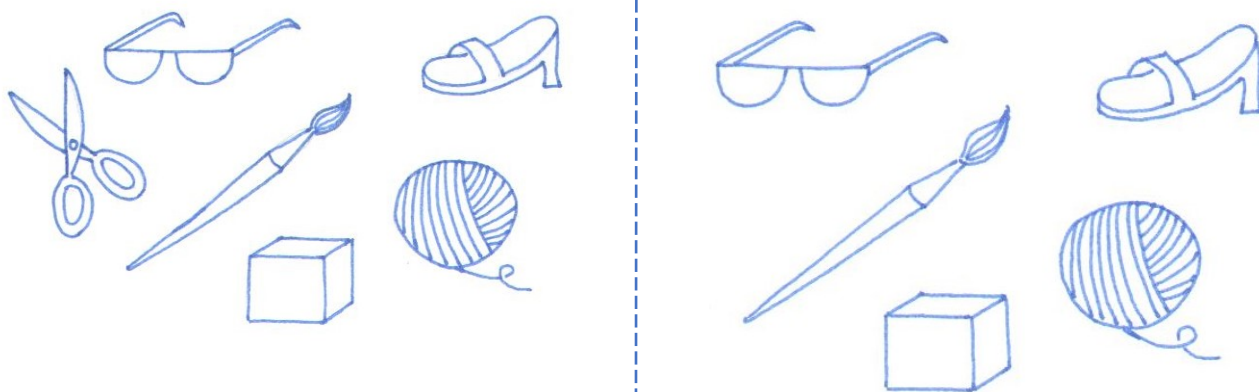
Pustit se můžeme do klasických her – Člověče, nezlob se, pexeso, kvarteto, dáma, Žížalky – či do mnoha nových deskových či jiných her. Důležité je též vést dítě k respektování toho, že nyní je na tahu např. kamarád, že je řada na někom jiném než na dítěti. Dítě trénuje soustředěnost tím, že sleduje průběh hry, soustředí se například i na přípravu herní plochy apod.

Kimova hra

Na stole doma či na pařezu v lese necháme několik předmětů. Začneme např. se šesti a postupně počet zvyšujeme. Dítě si místo s předměty minutu prohlíží. Poté stůl/pařez zakryjeme šátkem. Zeptáme se dítěte, co se pod šátkem skrývá. Ať zkusí vyjmenovat to, co si pamatuje.

Následně jednu z věcí odebereme tak, aby dítě nevidělo, o kterou věc se jedná. Poté šátek dáme pryč – dítě si prohlédne zbývající předměty. Jeho úkolem je poznat, co zmizelo.

Pohybové hry

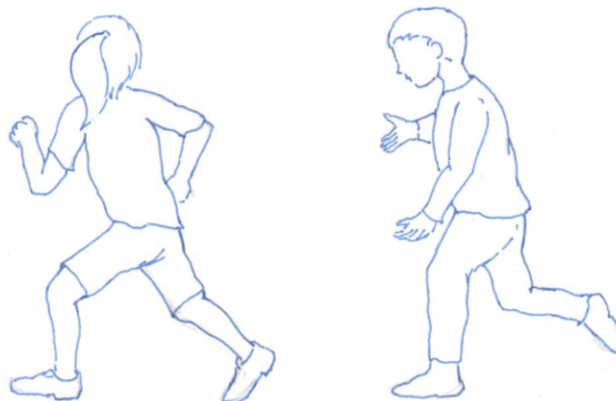
Při pohybových (např. míčových) hrách též dítě vedeme k tomu, aby hru nevzdávalo, vytrvalo do konce. Někdy dítě necháme například doběhnout první, ale jindy poběžíme tak, abychom vyhráli a dítě se učilo vyrovnávat se situací, kdy první nebude. Nácvik prohrávání můžeme trénovat i při libovolné pohybové aktivitě – skákání, běhání, lezení, házení apod.

3. Běhám, skáču, dovádím

Fyzická aktivita a zdatnost

Dítě zvládá chodit po rovině i zvýšené rovině (kláda, lavička). Dítě skáče po jedné noze, snožmo i do dálky. Běhá po rovině, do kopce i z kopce, zvládá vyhýbat se překážkám. Dítě hází spodním i horním obloukem, na cíl i do dálky. Zažívá radost z pohybu.

Na lovecké výpravě

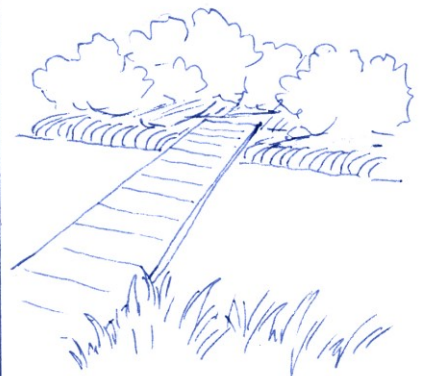
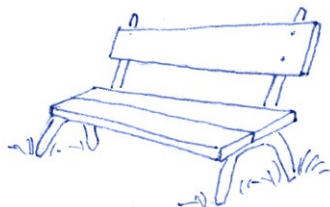
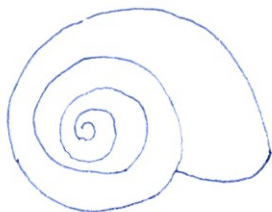
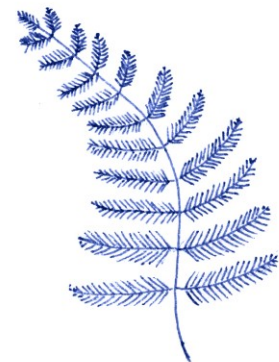
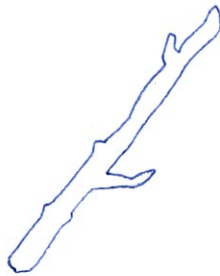
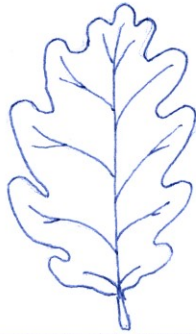
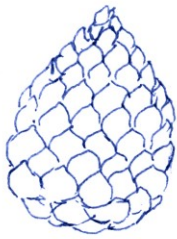
Chůze je nejen pro dítě přirozeným pohybem. Dopřejme mu ji formou procházky každý den. O víkendu můžeme procházku po okolí nahradit formou výpravy – celodenního pěšího výletu, který zpestříme například pomocí loveckého listu. Dítě si při chůzi trénuje svoji fyzickou kondici a vytrvalost a zároveň se stává bedlivým pozorovatelem okolí.

Vyrazíme ven do přírody. Tentokrát se vydáme na výpravu za dobrodružstvím. Čeká nás pomyslný lov. Nebudeme ale lovit zajíce ani srnky, ale hledat to, co se v přírodě běžně nachází.

Před výpravou za poznáním si připravíme pomůcky – především seznam toho, co budeme tentokrát lovit. Vezmeme si tvrdý karton nebo obyčejný papír, který si podložíme deskami. Na papír si s dítětem nakreslíme či nalepíme obrázky toho, co budeme lovit: např. borovicovou šišku, dubový list, hladký kamínek, ptačí pírko, krátký klacík, šedý lišejník, potok či studánku, zvířecí stopy, houbu či pařez. Výpravu můžete pojmout tematicky a říci si, že dnes budete „lovit“ různé druhy šišek, lov zůžíte jen na listnaté stromy a jejich listy. Například si zadáme konkrétní listy: lipový, bukový, březový; šišku a větvičku: smrkovou, borovicovou, modřínovou; houby: hřib, muchomůrku.

Obrázky můžeme vystříhat z různých časopisů, kresbičky samotných dětí mohou být samozřejmě jednoduše pojaté, dítě v nich ale pozná to, co hledá. Když máme papír s tím, co budeme hledat, připravený, nic nestojí v cestě tomu, abychom pěkně pěšky vyrazili ven a užili si den v přírodě. Na internetu dnes též seženeme spoustu již připravených loveckých listů, i tematicky laděných (např. Winter Scavenger Hunt, Adventure Hunt, Nature Bingo apod.).

Na lovecké výpravě se rozhlížíme kolem a snažíme se zahlédnout to, co jsme si dnes zvolili. Pokud rostlinu, živočicha, věc dítě uvidí, udělá si např. tečku či jiné znamení u daného obrázku v pracovním listě. Na celodenní výpravě si nejen užíváme hledání, ale i pohyb samotný.

Aby nám cesta utíkala, když již máme pro dnešní den uloveno nebo když si chceme od hledání na chvíli odpočinout, můžeme si zazpívat do kroku. Samozřejmě tak, abychom nikoho a nic nerušili.

*Levá – pravá, seno – sláma,
levá – pravá, seno – sláma,
je tu táta, je tu máma,
je tu děda, je tu bába.
Levá – pravá, seno – sláma.*

Loveckou výpravu si také můžeme zpestřit tím, že si zkusíme chodit po kládě, kmenu. Obdobnou hru nalezneme v kapitole Orientuji se v prostoru.

Škatulata, škatulata, hýbejte se

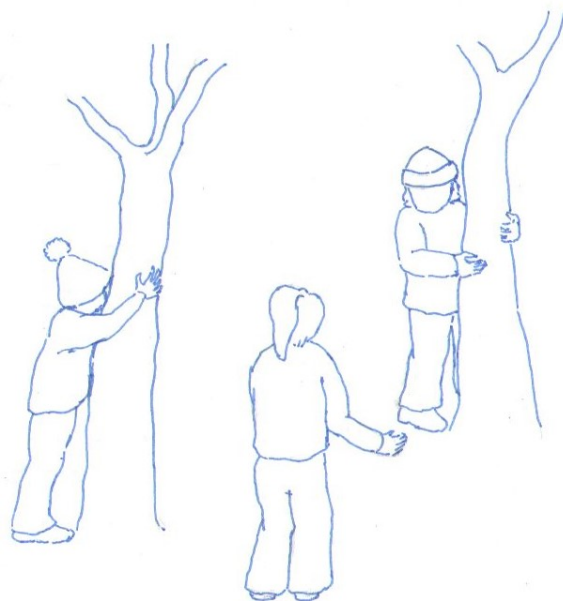
Běh je pro dítě druhým nejpřirozenějším pohybem. Dopřejme mu ho alespoň v minimální míře každý den. Při hře na Škatulata si dítě zkouší rychle se zorientovat v prostoru a doběhnout na vybrané místo. Zároveň někdy zažívá i pocit porážky a učí se s tímto pocitem vyrovnávat.

Trochu si zaběháme. Potřebujeme aspoň tři hráče – běžce. Vybereme si stromy, musí jich být o jeden méně, než je hráčů. Jeden hráč stojí zhruba uprostřed plochy, kde se stromy nacházejí – ke každému stromu jeden. Hráč uprostřed zavolá:

Škatulata, škatulata, hýbejte se z místa na místo. Ted'.

Všichni hráči si v tu chvíli musejí vyměnit místo. Ten, kdo řekl výše uvedená slova, se snaží dostat na místo, jež se uvolnilo. Formulku *Škatulata, škatulata, hýbejte se* pak říká ten, na koho místo nezbylo: stojí zhruba ve středu hracího pole (místa, které jsme si pro hru vytyčili). Hru lze hrát i ve třech, více si ji ale užijeme v počtu kolem čtyř a více. Můžeme tedy zkusit zapojit i širší rodinu.

Hru si v určité obměně můžeme zahrát i ve dvou. S dítětem si vybereme stromy, pařezy či keře, ke kterým bude dítě následně běžet. Když my rodiče řekneme formulku *Škatulata, škatulata, hýbejte se*, dítě musí běžet k jinému stromu. Vždy, když ke stromu doběhneme, řekneme opět onu formulku. Takhle si dítě popobíhá, dokud nás hra neomrzí.

Honzo, vstávej

Podíváme se do zvířecí říše. Najdeme si spíše rovné a přehledné místo, nějakou rovinku. Dítě si stoupne alespoň pět metrů od nás. Vedeme následující dialog:

Honzo, vstávej! (volá rodič)

Kolik je hodin? (ptá se dítě)

Pět slepičích (odpovídá rodič, dítě udělá pět kroků jako slepice: chodidla dává těsně před sebe, pata se dotýká prstů nohy, je to, jako když jdeme po laně)

Vyzkoušet si můžeme i tyto kroky:

Mravenčí: dítě dělá miniaturní krůčky.

Sloní: dítě dělá velikánské kroky.

Račí: dítě jde pozadu.

Žabí: dítě si sedne na bobek a skočí do dálky.

Čapí: dítě si stoupne na jednu nohu a natáhne před sebe do dálky nohu a došlápne.

Opičí: dítě legračně poskakuje a u toho se drbe na hlavě.

Medvědí: dítě se při chůzi kýve ze strany na stranu, brumlá si.

Klokaní: dítě skočí snožmo.

Vrabčí: dítě drobně poskakuje.

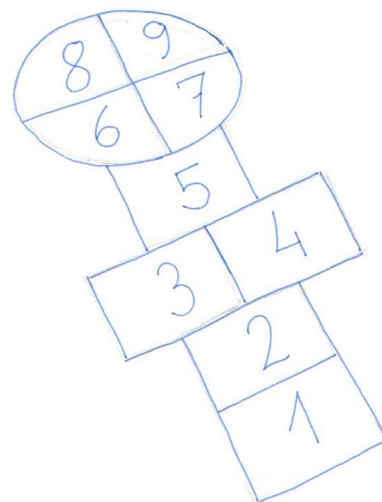
Role si můžeme s dítětem vyměnit a též vymyslet nějaké další kroky/skoky.

Skákání panáka

Při skákání dítě tak jako u jiných pohybových činností posiluje své svaly, zlepšuje koordinaci celého těla i svoji vytrvalost.

Připravíme si křídly a najdeme vhodné místo, které je rovné, dá se na něj kreslit křídami a zároveň na něm nehrozí dopravní provoz. Když si takové místo najdeme (např. chodník, dvorek s vybetonovanou cestičkou), nakreslíme si panáka a budeme ho skákat.

Stoupneme si na jednu nohu a poskočíme na první pole. Naším úkolem je skákat do nakreslených políček: když je políčko jedno, skáčíme po jedné noze, pokud se dostaneme až k ručičkám panáka, skočíme oběma nohama, levou doleva, pravou doprava, na další políčko pak skočíme opět po jedné noze. V hlavě panáka se při poskoku otočíme a skáčíme zase zpět. Snažíme se nepřešlapovat, skákat jen do dané výše. Při přešlapu skáče další hráč v pořadí, my čekáme, až odskáčou ti, s kterými hrajeme, čekáme, až na nás přijde řada. Např. když hrajeme ve třech, skáčou další dva hráči a pak my. Když na nás dojde řada, zkusíme panáka přeskákat bez přešlapů.

Zkusit můžeme i náročnější variantu. Do panáka nakreslíme obrys levé či pravé nožičky, dítě pak musí nohy při skákání střídat, přičemž si procvičuje pravolevou orientaci. Další variantou je to, že si na jednotlivá políčka házíme kamínek – nejdříve si tedy hodíme kamínek na jedničku, políčko s jedničkou přeskočíme a skáčeme zbývající část panáka. V druhém kole házíme kamínek na dvojku, kterou opět přeskočíme. Pokračujeme až k vrcholu panáka. Zde je hod již pro některé z nás náročnější. Když se nám nepodaří trefit do políčka, které potřebujeme, hází další hráč.

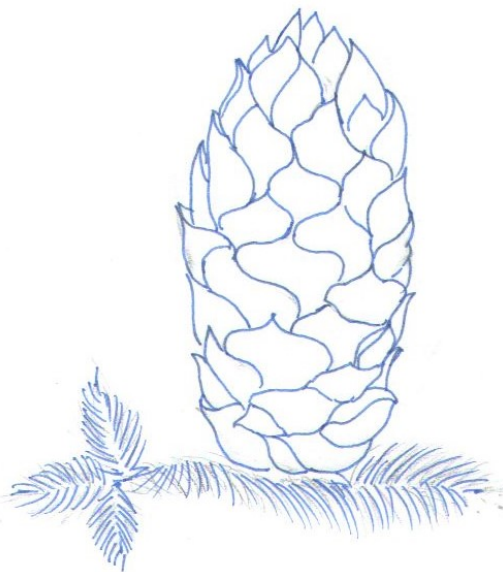
Když nás přestane bavit panák, můžeme si namalovat třeba šneka či jakýkoli jiný tvar s políčky ke skákání.

Šišky

Při házení si dítě rozvíjí motoriku, zlepšuje si pozornost a trénuje postřeh. Zpřesňuje se v hodu na cíl.

Na procházce či výletě si zkusíme, jak dokážeme mířit na cíl. Nasbíráme si šišky (případně klacíky či drobné kamínky) a vybereme si vhodný cíl. Nakreslíme si například na zem kruh nebo si vybereme pařez, ke kterému se budeme snažit šišky naházet. A teď už jen házíme. Snažíme se dohodit co nejpřesněji na místo, které jsme si vybrali. Vyzkoušíme si házet jednou horem, podruhé spodem. Zjistíme, co se nám daří více a co méně.

Když náš házení na cíl omrzí, můžeme zkusit toto: vezmeme si jednu šišku a takto si s ní hraje: ten, kdo má šišku, těsně před hozením řekne buď nějaký název zvířete, nebo barvy. Když řekneme zvíře (beran, koza, žirafa apod.), ten, kdo šišku chytá, se jí snaží chytit. Když řekneme barvu (červená, zelená, modrá apod.), šišku nechytáme. Místo šišky můžeme samozřejmě použít míč, to bude pro děti jednodušší.

Překážkové (opičí) dráhy

Máme-li tu možnost, připravíme dítěti překážkovou dráhu. Využít můžeme to, co nabízí les, lesopark nebo zahrada. Dítě bude podlézat nízké větve, přelézat kmeny, vyskakovat na pařezy, přeskakovat kořeny, poskakovat po jedné noze po cestičce, válet sudy z kopečka, dělat kotrmelce na louce, poběží slalom mezi stromy. Prostě to, co pro něj naše fantazie na výletě do přírody či na zahradu vymyslí.

4. Dodržuji pravidla

Chování doma i ve společnosti lidí

Dítě dokáže respektovat pravidla daná rodinou.

Dítě dokáže respektovat pravidla stanovená společností.

Respektování pravidel domácnosti

Každá rodina si určuje svá určitá pravidla, podle kterých se u nich žije.

Mezi rodinnými pravidly může být například následující:

Když přijde dítě domů, samo od sebe si srovná své věci:

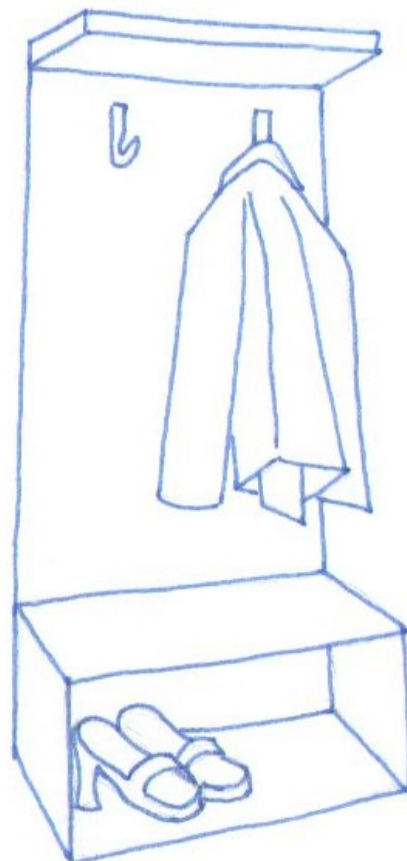
- pověsí si bundu na věšák,
- uklidí si boty do botníku,
- vyndá si např. po návratu z výletu z batohu pití apod.

Před jídlem si samo od sebe:

- uklidí hračky,
- jde si umýt ruce,
- případně i samo prostře nádobí/příbory apod.

Pro nácvik pravidel můžeme použít např. obrázkové kartičky/obrázky vystříhané z časopisů apod. – aby si dítě zafixovalo, co by mělo zvládnout, co ho čeká, která činnost má následovat apod. (viz kapitola Orientuji se v čase). Nakreslit si též můžeme svoje vlastní piktogramy – jednoduché obrázky zachycují to, co má dítě zvládnout.

Kromě respektování pravidel domácnosti vedeme dítě k poznání toho, že jiné rodiny mají jiná pravidla, která je potřeba, pokud nejsou v hrubém rozporu s našimi vlastními, respektovat. U nás doma se např. hrneček dává do dřezu, u tety jej dávají do myčky.

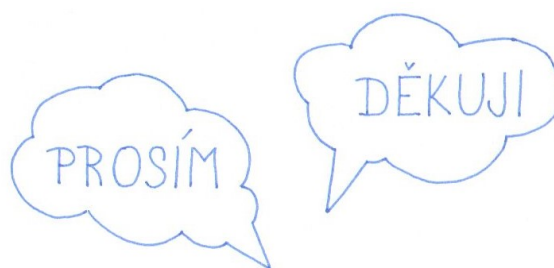

Respektování pravidel ve společnosti

Některá pravidla nám stanovuje společnost. Setkáváme se s nimi ve školce a ve škole, v obchodě, na hřišti či v divadle a je třeba je dodržovat.

Můžeme vyzkoušet, jak naše dítě zvládá třeba následující:

- V obchodě si vezmeme na určitém místě košík. Když zaplatíme nákup, vrátíme košík tam, kam patří.
- V divadle si při představení nešeptáme, zážitky si sdělíme až o přestávce nebo cestou domů.
- Když někdo jiný rozdává například dort či jiný pamlssek, počkáme, až na nás dojde řada. Není třeba se tlačit dopředu.
- Když dokončíme nějakou činnost, např. domalujeme obrázek, uklidíme si své pracovní místo.

Komunikační pravidla

Respektování pravidel a respekt k druhému souvisejí velmi úzce i s komunikací.

Dítě vedeme vlastním příkladem k tomu, aby nechalo domluvit ty, kteří právě hovoří (neskáče do řeči, nešťouchá do lidí, když chce získat pozornost apod.), respektujeme tedy mluvčího. Dítě se učí vyvolat rozhovor:

> *Já bych chtěl říci...*

Dítě zkouší vidět situaci i z herního pole druhého – vnímat, jak vidí situaci druhý, jak se může cítit, jak kamarád asi situaci prožíval:

> *Patriku, jak si myslíš, že se cítil tvůj kamarád?*

Dítě je vedeno nápodobou, ne tlakem k tomu, aby umělo používat slovíčka:

> *Dobrý den!*

Ahoj!

Na shledanou!

Děkuji.

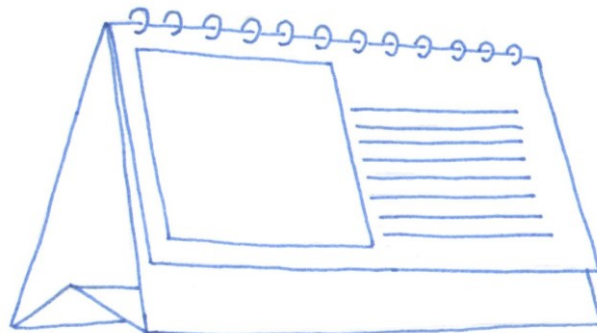
Prosím.

Sami svým příkladem dítěti v každodenním životě ukazujeme, jak s těmito slovy nakládáme. Cílem není stále dítě poučovat: Už jsi pozdravil? Nevíš, co se říká? Neumíš říct na shledanou? Dítě se vhodně naučí tato slova používat tím, že je rodiče, prarodiče a další členové rodiny aktivně užívají.

5. Orientuji se v čase

Orientace v čase

Dítě si uvědomuje, co znamenají slova teď a potom. Rozlišuje, co je ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer. Spojí si běžné činnosti s časovým úsekem (ví, že snídaně je ráno apod.). Orientuje se ve dnech v týdnu (nejde o jejich výčet, ale o pochopení toho, že jsou dny pracovní a dny víkendu).

Kalendář činností

Dítě se učí pomocí běžných činností orientovat v čase, a tím i ve svém životě. Pravidelné činnosti dávají dítěti řád a jistotu.

Připravíme si se svými dětmi pomocí obrázkové přílohy (uvedené na konci této kapitoly) či z vlastních zdrojů (výstřižky z časopisů apod.) kartičky typických činností, které dělá dítě během dne.

Kartičky nejprve připravíme večer my, rodiče. Dítěti vysvětlíme, že až se vyspí, budeme spolu kartičky sundávat poté, co danou věc uděláme – např. kartičku s čištěním zubů sundáme, když si dítě vyčistí zuby. Kartičky je možné připravit na ledničku či magnetickou tabuli pomocí magnetů. Připevnit je lze pomocí kolíčků na napnutý provázek. Nebo je můžeme položit na stůl a kartičku otočit, když danou věc dítě absoluuje. Na začátek řady je vhodné umístit např. vycházející sluníčko, doprostřed (na místo poledne) dát svítící sluníčko, na místo večera pak zapadající slunce. Dítě se díky tomu lépe orientuje v čase.

V první fázi, když se dítě s kartičkami učí pracovat, kartičky připravujeme večer na další den my, tedy dospělí. Později může připravovat karty i dítě samotné. V průběhu dne si pak s rodičem dítě může občas dojit k místu s kartičkami. My dospělí navodně pokládáme otázky, ptáme se např.:

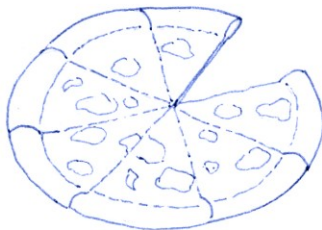
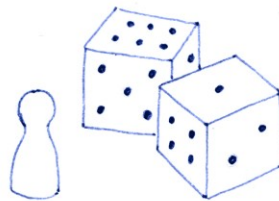
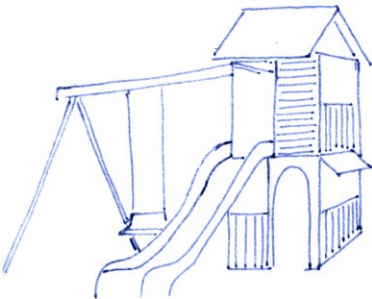
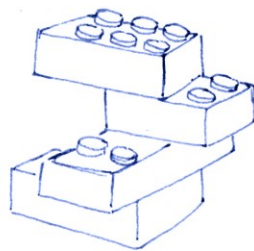
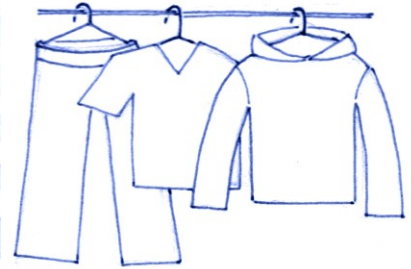
> *Co už jsi zvládl od té doby, co jsme vstali?*

Když se např. dítě vrátí ze školky, opět se dotážíme:

> *Co již můžeme odložit?*

Základní sada kartiček je na následující stránce.

Soustředíme se i na to, že všední dny (pracovní dny) se odlišují svými činnostmi od víkendu. Upozorníme na to dítě:

> Jak se liší pracovní dny od soboty? Co děláme o víkendu jinak? Které kartičky musíme na víkend přidat? Které odebrat?

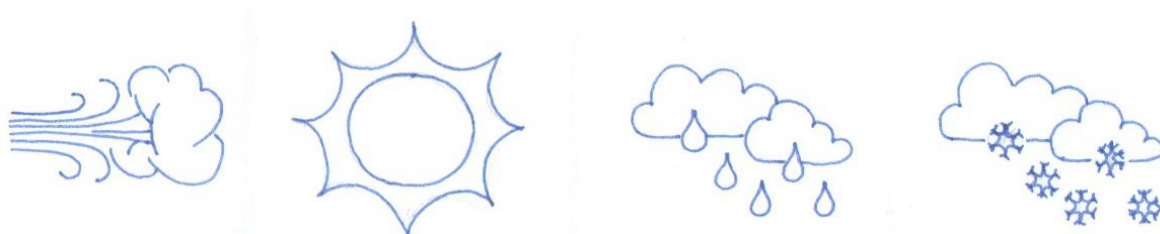
Společně vybereme kartičky, které jsou shodné s pracovními dny. Ty si připevníme tak, jak jsme zvyklí. O sobotním a nedělním ránu lze též vést dialog tohoto typu:

> Dnes je sobota. Nejdeš do školky. Co bychom mohli podniknout? Uvaříme polévku? Shrabeme listí? Dokážeme si sami kartičku pro takový nápad nakreslit? Co na ní asi bude?

S dítětem tedy nakreslíme ty obrázky, které nám chybí – např. výlet do hor apod. Pravidelné používání kartiček pomůže dítěti rozeznávat pracovní dny od dnů víkendových, dítě se zorientuje v čase. Základní sada kartiček je na další stránce.

Kartičky a počasí

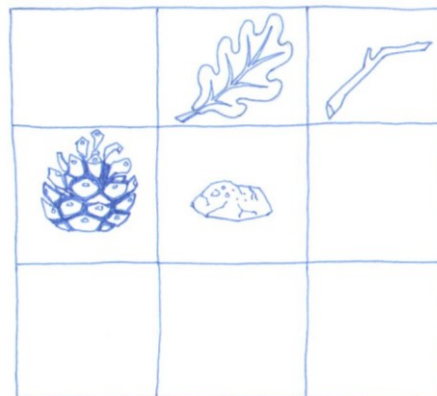
Pokud chceme, můžeme si připravit i obrázky s počasím a k symbolu rána, dopoledne, poledne, odpoledne, večera a noci můžeme přidávat počasí: prší, fouká vítr, sněží, mží, svítí slunce, je pod mrakem atd. Přidat můžeme i roční období – pro každé roční období můžeme mít svoji kartičku. Tato kartička může být na začátku každého dne. Měnit ji budeme jen tehdy, když se změní roční období.

6. Orientuji se v prostoru

Prostorová orientace

Dítě se orientuje v pojmech nahoře, dole, vpravo, vlevo, mezi, uprostřed, první, poslední, vedle.

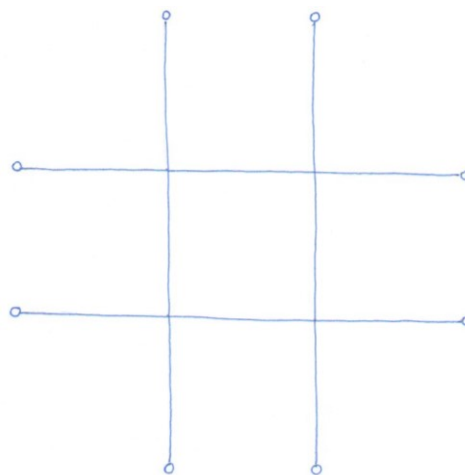

Mřížka

Dítě pomocí hry s mřížkou trénuje nejen svoji orientaci v prostoru, ale i pozornost (soustředí se na hledání předmětů).

Základem pro tuto hru je mřížka. Mřížku si můžeme vytvořit kdekoli: doma, na procházce v lese či v parku, na zahradě apod. Mřížku tvoří 3 x 3 políčka. Vytvoříme ji např. pomocí klacíků (stačí 4 poskládané přes sebe), provázku, lana, latěk apod. Můžeme si ji samozřejmě i nakreslit na papír či křídou na zem.

Připravíme si tedy mřížku:

S mřížkou si můžeme hrát třeba takto:

Část 1.

Poprosíme dítě, ať z okolí přináší různé předměty. Vždy mu řekneme, kam má co dát:

> *Denisko, přines, prosím, kamínek a polož ho doprostřed.
Přines, prosím, dubový list a polož ho nad kamínek,
přines, prosím, borovou šišku a polož ji vlevo od kamínku,
přines, prosím, klacík a polož ho napravo od dubového listu,
přines, prosím, dva kamínky a polož je mezi...*

Část 2.

Mřížku máme vytvořenou a v ní rozložené předměty. Říkáme nyní dítěti, co má zvednout:

> Zvedni, prosím, to, co je vlevo nahoře.

Nyní vezmi, prosím, do ruky to, co je vpravo dole.

Pohladej, prosím, to, co je hned vedle toho políčka.

Další nápady pro hru s mřížkou:

Přesouvání předmětů: Poprosme dítě, ať přesouvá předměty. Při této variantě bude v některých chvílích v jednom políčku mřížky umístěno i více předmětů.

> Janičko, posuň kamínek doleva,

borovou šišku dej hned vedle kamínku,

klacík posuň pod modřínovou šišku apod.

Pohyb dítěte: Vyznačme na zemi pouze mřížku, věci do ní neumísťujeme. Tentokrát se bude pohybovat přímo dítě:

> Prokope, stoupl si doprostřed,

udělej krok doleva,

nyní přejdi na políčko nad to, na kterém nyní stojíš,

stoupl si na pole hned vpravo.

Start a cíl: V prázdné mřížce označíme dvě políčka – jedno bude start, druhé cíl. Dítě pohybuje autíčkem či panáčkem tak, aby se dostalo z políčka start do políčka cíl. Při cestě mřížkou dítě samo pohyb komentuje:

> Teď půjdu doleva, poté nahoru, jedno políčko doprava.

Pokud chceme, můžeme si nakreslit mřížku pro sebe (tedy pro nás rodiče). Tužkou kreslíme cestu podle toho, co dítě říká. Následně pak porovnáme, kudy jelo autíčkem dítě a co jsme podle slov dítěte nakreslili my.

Plody, barvy, vlastnosti: Pokud dítě orientaci v mřížce bezpečně zvládá, lze využít hru i k rozlišování jednotlivých druhů plodů (žalud, kaštan, bukvice atd.), listů, využít ji můžeme i pro procvičování barev, vlastností materiálů apod. Příklad zadávání:

> Karle, doprostřed dej, prosím, něco červeného,

nalevo od tohoto místa vlož něco tmavě modrého,

pod modré vlož něco hnědého,

nad červenou polož něco tmavě zeleného a hebkého apod.

Výtvarné tvoření s mřížkou: S mřížkou si můžeme hrát i doma. Doprostřed mřížky nakreslené na papíru namalujeme kytičku a poprosíme dítě o následující:

> *Rozárko, ukaž mi políčko, které je:
vpravo od květiny, pod květinou, nad květinou.*

Dnes mě doved' domů

Orientaci si můžeme vyzkoušet i při běžné cestě domů. Až budeme například u školky, vyzveme dítě, aby nás dnes dovedlo domů samo. Pomáháme dítěti cestu komentovat, využijeme tak času stráveného na cestě k příjemnému rozhovoru:

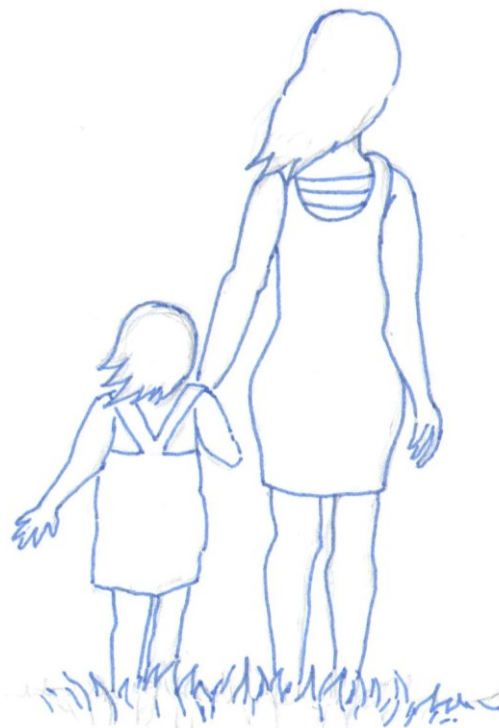
> *Teď zahýbáme vlevo. Kudy půjdeme dál?
Kde odbočíme?
Kam až půjdeme rovně?*

Když jdeme vycházkou domů a máme čas pohrát si, zastavme se na chvíli, rozhlédněme se a ptejme se:

> *Co vidíme nahoře?
Co se nachází vlevo od...?
Co můžeš vidět napravo od...?*

> *Copak se skrývá vzadu za stromem?
Co teď vidíš vpředu před námi?*

> *Jakou barvu má auto, které je první v řadě?
Co prodávají v obchodě, který je poslední v téhle ulici?
Jaké auto stojí v řadě hned za červeným?*

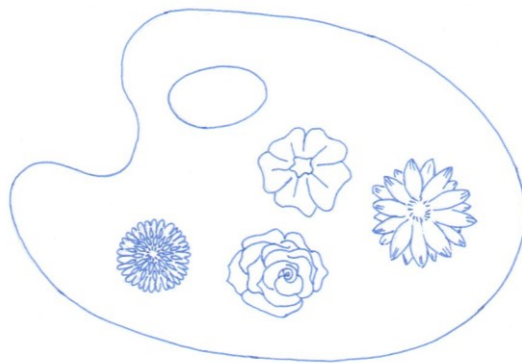

Pokud dojíždíme do mateřské školy či budeme dojíždět do základní školy autobusem, vlakem apod., necháme dítě vystoupit na zastávce u našeho bydliště a poprosíme dítě, aby nás dovedlo domů.

7. Znáám barvy

Znalost barev

Dítě zná názvy jednotlivých barev, barvy a jejich odstíny rozeznává a přiřazuje je.

Paletka

Hra s barvami rozvíjí i dětskou fantazii a všímavost.

Připravíme si papírový karton či čtvrtku a nalepíme na něj pruh oboustranné pásky. V papírnictví nám určitě poradí, oboustrannou pásku běžně prodávají. Čtvrtku či karton vystříhneme do libovolného tvaru – může to být srdíčko, kolečko – nebo ji můžete nechat tak, jak je. Na čtvrtku nalepíme jeden či více pruhů oboustranné pásky.

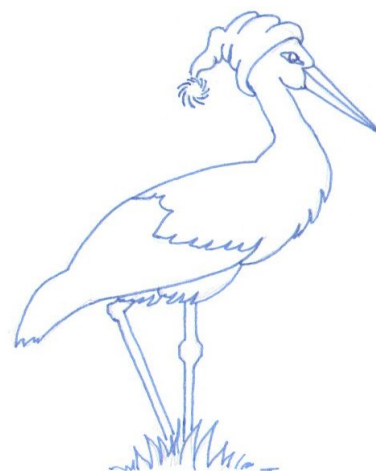
Máme připraveno, vydejme se na procházku. Na procházce si určíme barvu, kterou budeme hledat. Od této barvy hledáme drobné předměty či rostliny. Z nalepeného pruhu odstraníme pásku, nyní tedy může dítě pokládat své úlovky na lepicí část kartonu. Dítě si věci lepí samo: přikládá je na tento připravený pruh oboustranné pásky. Pokud máme vystřížené srdíčko, může nás to inspirovat ke sbírání červených barev, mráček modrých a tak podobně. Každý den můžeme hledat jinou barvu – např. v pondělí modrou, v úterý žlutou apod. Můžeme též s dítětem hovořit o odstínech barev. Na základě svých znalostí můžeme dítěti i určovat druhy rostlin, které si na pásku lepí.

Pan Čáp ztratil čepičku

Zahrajme si s dětmi hru *Pan Čáp ztratil čepičku*. Rodič říká:

> *Pan Čáp ztratil čepičku, měla barvu, barvičku... červenou.*

Dítě hledá to, co je kolem něj červené. Poté barvu vyměníme a dítě hledá: žlutou, zelenou, modrou, hnědou, černou, bílou...

Barevné balónky

Tentokrát spojíme hledání barev s pohybem. Budeme se „lepít“ na věci určité barvy – dotkneme se jich, obejmeme je apod. Dítě najde něco, co odpovídá dané barvě. Hra by měla být rychlá, dynamická. Barvy tedy střídáme celkem svižně, aby mohlo dítě pobíhat od jedné věci/stromu apod. k druhé:

> *Balónky si tančily a s modrou/červenou/zelenou se slepily.*

Barvy kolem nás

Budeme se rozhlížet kolem. Vyzveme dítě, aby hledalo okolo sebe předměty, rostliny, zvířata, prostě cokoli, určité barvy:

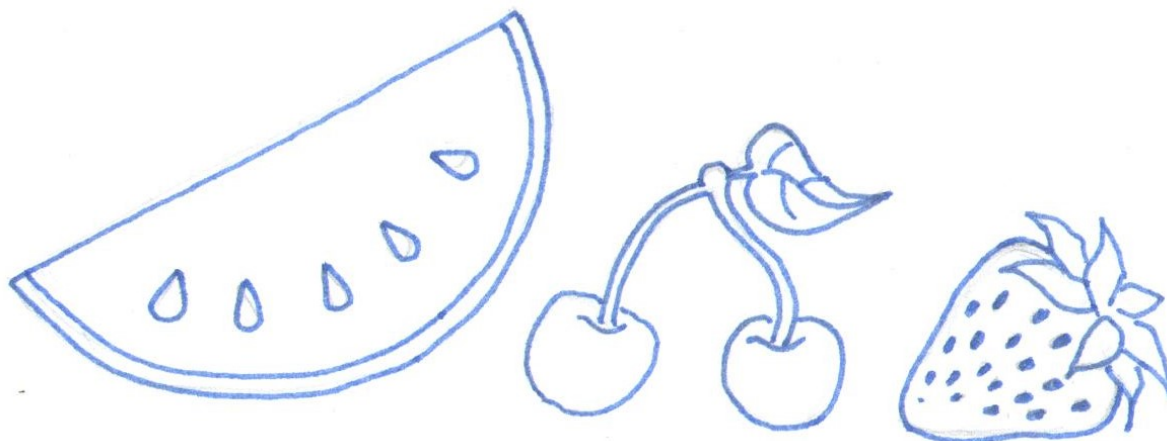
> *Jaruško, najdi, prosím, pět věcí modré barvy, které jsou kolem nás.*

Barvy různě měníme podle toho, jaké barvy se kolem nás nacházejí. Odpovědí může být více – modré je např. nebe, švestky na talíři, hrneček, dědečkovy boty apod. Někdy můžeme počet věcí omezit – např.

> *Petro, najdi tři věci červené barvy.*

Jindy necháme dítě vyjmenovat vše, co od dané barvy kolem sebe najde. Hru si můžeme zahrát i naopak. Vyzveme dítě, aby pojmenovalo barvy, které jsou kolem nás.

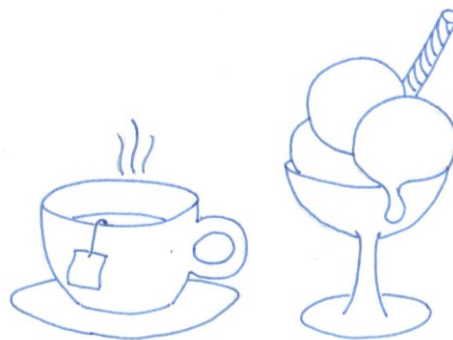
> *Pepíčku, jaké barvy mají květiny kolem nás?*

8. Poznám materiály a vlastnosti

Znalost materiálů a vlastností

Dítě zná základní druhy materiálů (látka, papír, sklo, dřevo, plast, kov). Dítě dokáže rozeznat různé vlastnosti věcí (barva, tvar, povrch, materiál, chuť). Dítě rozeznává protiklady.

Hledám materiály

Objevování světa a jeho poznávání bývá pro dítě fascinující. Obzvláště tehdy, když je mu rodič při této hře dobrým průvodcem.

Vyzveme dítě k hledání pomocí následující repliky:

> Chodím, hledám, co mám znát, pojď se, Pavlíku, podívat.

Do všech koutů zajdi a něco... najdi:

*dřevěného,
plastového,
skleněného,
keramického,
látkového,
plyšového...*

*hladkého,
hrubého,
měkkého,
tvrdého,
blyštivého,
jemného,
pichlavého,
voňavého...*

*sladkého,
slaného,
kyselého,
hořkého,
teplého,
studeného,
vlažného,
horkého,
ledového...*

Při hledání materiálů lze použít nápad s paletkou – viz kapitola Znáám barvy. Můžeme si nasadit gumové rukavice a vyrazit na lov materiálů: ven do parku, na zahradu, do lesa. Materiály lepíme na připravenou čtvrtku s oboustrannou páskou. Rukavice doporučujeme proto, že dítě patrně neodolá a bude sbírat i to, co my považujeme za odpadky. Dítěti tak při této příležitosti můžeme případně i vysvětlit, co a jak třídíme, kam který odpad patří.

Protiklady

S dítětem si zahrajeme na kouzelníka:

*Budeme si hrát na kouzelníka, který mění věci v opak.
Kouzelník šel parkem a uviděl malého psíka. Udělal abraka dabra.
Jaký byl asi psík, když ho kouzelník začaroval v opak? (velký).
(Toto první kouzlo dítěti přečteme, aby chápalo, jak se hra hraje.)*

*Kouzelník šel dál a viděl nízký keř.
Udělal abraka dabra a keř byl...
vysoký.*

*Došel k rybníčku, v kterém plavaly velké ryby.
Udělal abraka dabra a ryby byly...
malé.*

*U rybníka se koupaly děti. Jejich ručníky byly suché.
Kouzelník udělal abraka dabra a byly...
mokré.*

*Děti se po koupání oblékly do triček a kraťasů, které byly čisté.
Kouzelník udělal abraka dabra a byly...
špinavé.*

*Za rybníkem stály dvě dřevěné lavičky, které byly na omak hladké.
Kouzelník udělal abraka dabra a byly...
drsné/hrubé.*

*Na lavičkách seděly dvě paní s otevřenými batohy.
Kouzelník udělal abraka dabra a batohy byly...
zavřené.*

*Obě paní si říkaly, jaký pěkný den dnes zažily.
Kouzelník udělal abraka dabra a místo dne byla...
noc.*

Eva naopak

Holčička v následujícím příběhu dělá vše naopak.

Bylo krásné ráno a maminka zavolala na Evu: „Evo, vstávej!“

Co udělala Eva? Zůstala v posteli/zavrtala se pod peřinu.

Po chvíli Eva přece jen vstala a vydala se do kuchyně. Hledala, co by si dala k snídani.

Maminka jí řekla: „Evo, nepij to mléko.“

Co udělala Eva? ... Vypila ho.

Po snídani maminka nahlédla do jejího pokoje. Viděla velký nepořádek.

Poprosila Evu: „Evo, uklid' si tu.“

Co udělala Eva? ... Neuklidila.

Když maminka viděla, že se Eva k úklidu nemá, řekla jí: „Evo, z takového pořádku je člověku smutno. Jeden by se z toho rozbřečel.“

Co udělala Eva? ... Rozesmála se.

Takto můžete pokračovat ve vlastním vymýšlení příběhu. Pro děti předškolního věku existuje i kniha Ema naopak (Gunila Woldová).

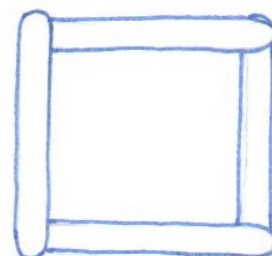
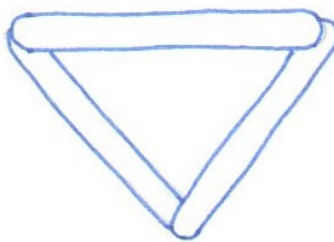

9. Znam geometrické tvary

Znalost geometrických tvarů

Dítě rozlišuje tvar kruhu, čtverce, obdélníku, trojúhelníku.

Dítě dokáže vidět kolem sebe předměty, které tento tvar mají: např. okno – čtverec.

Chodím, hledám, co mám znát

Dítě objevuje tvary, které se skrývají kolem nás. Probouzí i svoji fantazii.

S dítětem si říkáme říkanku. Obměňujeme v ní to, co dítě hledá:

> *Chodím, hledám, co mám znát, pojd' se, Pavlíku, podívat.*

Do všech koutů zajdi, něco... najdi:

Místo teček řekneme:

kulatého,

hrnatého,

trojúhelníkového,

čtvercového,

obdélníkového,

špičatého,

zaobleného.

Tuto hru může rodič využít i při procvičování barev. Říká tedy názvy barev – něco červeného, zeleného... Můžeme též zpřesnit to, co hledáme, nejen barvou, ale třeba i tvarem.

> *Jitko, hledáme něco červeného a kulatého. Zkus něco takového najít.*

Zpřesníme to, co hledáme, nejen dvěma, ale i třemi vlastnostmi:

> *Ferdo, najdi něco zeleného, hebkého a malého.*

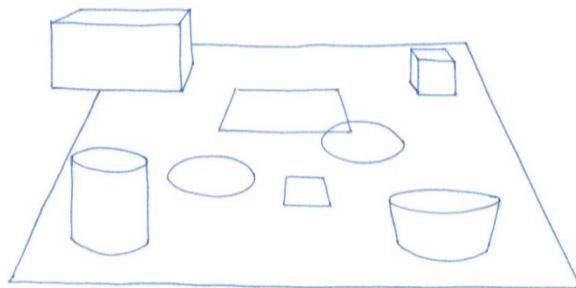

Tvary na pozadí

Při procvičování tvarů na pozadí si může dítě procvičit i barvy či jejich odstíny.

Hledejme s dítětem drobné předměty ve tvaru:

- trojúhelníku (trojúhelníková guma),
- čtverce (kostička),
- obdélníku (knížka, krabička od sirek),
- kruhu (sklenička, hrneček).

Obkresleme na papír tyto předměty – získáme tak na papíře tvary (půdorysy) čtverce, obdélníku, kruhu a trojúhelníku. Předměty obkresleme i přes sebe – tak, aby byly přes sebe, částečně se překrývaly.

Nyní bude dítě vybarvovat různé tvary:

> *Barunko, žlutě mi vymaluj všechny kruhy.*

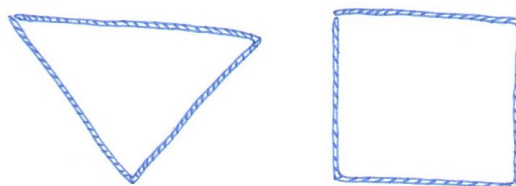
Pro další tvary je potřeba připravit samostatný papír, na kterém bude dítě vymalovávat například čtverce:

> *Barunko, červeně vymaluj všechny čtverce.*

Hru můžeme hrát i venku – dobrou službu nám poskytnou barevné křídly. Venku na zemi nakreslíme obrysy – tvary: čtverec, obdélník, kruh, trojúhelník. Od každého tvaru jich nakreslíme vždy několik. Opět je kreslíme přes sebe, tedy aby se vzájemně překrývaly a dítě se muselo soustředit na to, kde se jednotlivé tvary skrývají. Dítě se následně opět pustí do vybarvování tvaru, který si samo vybereme, nebo ho vybereme my.

Stuhy a provázky

Při hře s různorodými materiály si dítě nejen procvičuje tvary, ale i jemnou motoriku.

Připravíme si s dítětem různé provázky, stuhy, drátky, špejle či větvičky. Tvary obměňujeme, poprosíme dítě, ať nám vytvoří různé tvary:

> *Kačenko, prosím tě, udělej si z provázku sluníčko. Jakýpak má tvar? ... kruh*

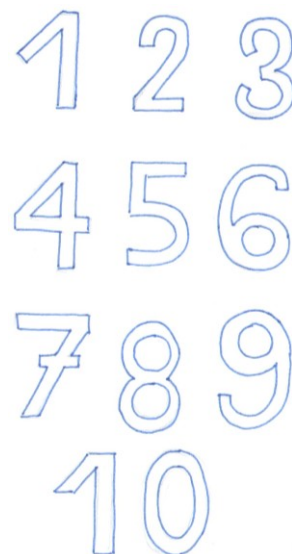
A teď mi udělej z provázku střechu domu. Jakýpak má tvar? ... trojúhelník

Zkus z provázku udělat okno. Jakýpak má tvar? ... čtverec

10. Počítám

Matematické dovednosti

Dítě vyjmenuje čísla od jedné do deseti (jedna, dva, tři..., deset).
Dítě si za číslem (tedy abstraktním slovem) představí konkrétní počet.
(Požádám o tři jablka a dítě mi tři jablka podá, umí si je spočítat.)
Dítě pozná, co je menší, co větší, co je více, co méně a co stejně.
Dokáže seřadit předměty podle velikosti.

Těstoviny

Dítě může počítat pomocí běžných věcí, které máme kolem sebe. Kromě počítání může trénovat i svůj odhad.

Při nákupu s dítětem vybereme balíček těstovin. Těstoviny musejí mít otvor, budeme je totiž navlékat. Doma dítěti dáme dvě mističky. Do každé nasypeme hrst těstovin. Dítě zkusí odhadnout, kde je více a kde méně těstovin.

*> Františku, kde si myslíš, že je těstovin více?
Pokus se to odhadnout.*

Ke každé misce nyní položíme provázek. Dítě začne těstoviny navlékat:

*> Dano, nejdříve navlékni na jeden provázek těstoviny z jedné misky.
A teď, prosím, navlékni těstoviny z druhé misky na druhý provázek.*

Až budou všechny navlečené, ověříme si, zda jsme množství těstovin odhadli správně: porovnáme délku navlečených provázků. Těstoviny si můžeme i zkusit spočítat (jen do deseti).

*> Pavlíku, porovnej délku provázků s těstovinami.
Kde je jich více?
Kde méně?
Odhadli jsme to správně?
Zkusíme si těstoviny spočítat?*

Těstoviny a překvapení

Pohrajme si s dítětem a těstovinami. Sobě, dítěti či dalším osobám, které budou hrát, dejme do klína deset kousků těstovin. Posadíme se tak, aby nebylo vidět, kolik těstovin budeme za chvíli navlékat na provázek, např. ke stolu. Každý z hráčů dostane i provázek. A nyní začneme navlékat těstoviny na provázek. Jeden z hráčů má za úkol říci STOP ve chvíli, kdy se mu bude zdát, že nastala ta správná chvíle. Když se vysloví STOP, hráči přestanou navlékat a ukážou, kolik těstovin mají. Někdo bude mít prázdný provázek, někdo jich stihne deset apod.

Povídejme si s dítětem o tom, co vidíme:

*> Lauro,
kdo má více,
kdo méně a kdo stejně,
kdo má nejméně a kdo nejvíce?*

Pytlík oříšků

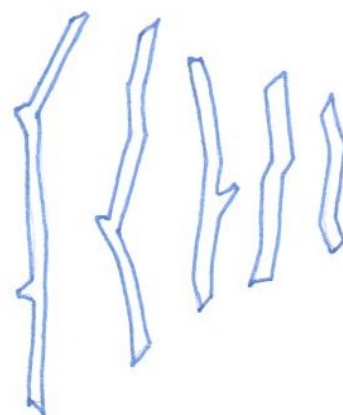
Je čas na siestu. My při ní ale nebudeme zahálet. Nachystejme si balíček oříšků, sušeného ovoce, sušenek apod. Uvařme si čaj a pustíme se do počítání:

*> Kubo, dej každému jeden oříšek.
Nyní přidej dva.
Oříšky sníme.
Kubo, dej sobě tři a ostatním o jeden méně.
Oříšky sníme.
Kubo, dej sobě jeden oříšek a ostatním o jeden více...*

Takto můžeme hrát do té doby, dokud nám nedojdou oříšky, nebo dokud nás hra bude bavit.

Řazení podle velikosti

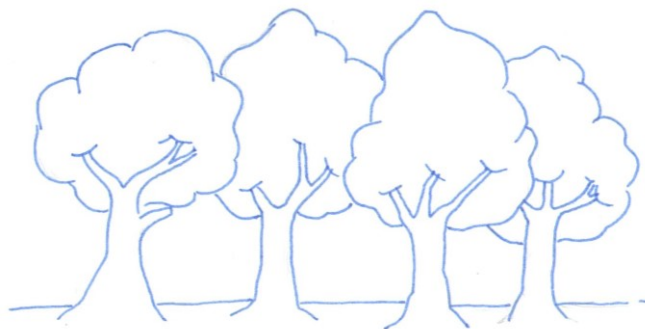
Zkusme seřadit předměty podle velikosti od nejmenší po největší: autíčka, plyšáky, pastelky, kamínky, boty, knihy, medvídky, listy ze stromů a cokoli dalšího, co nás napadne, padne nám do oka. Na procházce v lese, parku či v zahradě můžete použít například klacíky.

Počítání kolem nás

Počítání může mít i jednoduchou podobu. Když půjdeme po ulici, zeptáme se dítěte:

- > Kolik stromů je v této části zahrady?
- Pojďme si je spočítat.
- Kolik druhů zmrzlin prodávají dnes v cukrárně?
- Kolik slepic běhá po dvorku?
- Kolik psů stojí za plotem?
- Kolik je tu modrých aut?

Otázky tvoříme podle situace tak, aby se dítěti dané předměty, zvířata a další věci dobře počítaly. Dítě počítá od 1 do 10. Úkol tedy zadáme tak, aby jej dítě mohlo zvládnout. Počítat můžeme i při běžných činnostech v domácnosti či na zahradě. Například když připravujeme večeři či vaříme:

- > Petříku, podej mi šest lžiček.
  - Kolik nás bude večeřet?
  - Kolik tedy připravíš talířů?
-
- > Terezko, podej mi, prosím, dva brambory, tři mrkve...

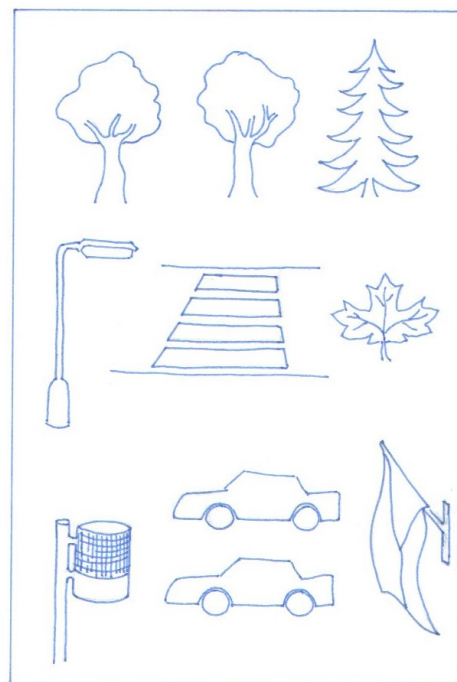
Na detektiva

Zahrajme si s dítětem na detektiva. Nejdříve si připravíme plán. Vezmeme si papír a pastelky. Dítě si na papír nakreslí podle našich slov například toto:

- > Jardo, dnes si budeme hrát na detektiva. První úkol zní: nakresli si nejdříve to, co budeme hledat: tři stromy, dvě auta, pouliční lampu, list, koš na odpadky a vlajku.

A teď, když máme vše nakreslené, vyrazíme ven hledat věci podle plánu. Udivíme, jak budeme dnes úspěšní.

Další možností je vzít si razítka a na papír si jednotlivé předměty, rostliny či zvířata narazítkovat a poté vyrazit ven hledat.

11. Povídám si a vyprávím

Rozvoj komunikace

Dítě dokáže vést s dospělým i s dětmi běžný rozhovor: povídat o tom, co zažilo – ve školce, na výletě, na hřišti, v lese, na zahradě, u prarodičů a kdekoli jinde, o tom, co dnes vidělo, s kým si hrálo, co zažilo. Dítě dokáže vyprávět podle obrázku (s návodnými otázkami, či bez nich). Při hře vede jednoduchý rozhovor např. s panáčky apod.

Běžný rozhovor

Běžný rozhovor vypadá jako jednoduchá věc. Dítě se při něm učí naslouchat druhému, být pozorný vůči druhým. Tím, že učíme dítě vnímat situaci i z jiného pohledu, z pohledu druhé osoby, dáváme mu cennou dovednost, kterou zúročí nejen v době školních let, ale i v dospělosti.

Jak v rodině komunikujeme? S kterými okamžiky dne je komunikace s dítětem spojená? Rodina se prokouše večeri, nějak stráví večer i samotnou večeri a dostane se do postele. A kdy je čas na sdílení zážitků a prožitků?

Pro komunikaci nejen v rodině je nezbytné zavádět rituály. Všimát si, kdy je ten správný okamžik k tomu, abychom si promluvili s dítětem či dětmi. Pro někoho je to chvíle, kdy jdeme ze školky, pro jiné okamžik, když si uvaříme čaj, kávu či kakao a posadíme se ke stolu, když jedeme autem z kroužku, když večeríme, když se večer koupeme nebo když se připravujeme do postýlky. Pro každou rodinu je vhodným okamžikem jiná chvíle. Dobré je si během dne takovou chvíli pro povídání o tom, co jsme zažili a na co myslíme, najít. Kdypak je na ni čas v naší rodině?

Vyprávěj podle obrázku

Komunikační dovednosti se rozvíjejí nejen běžným rozhovorem, ale i cíleně nad knihou či obrázkem.

Dítě vedeme k tomu, aby vyprávělo příběh srozumitelně a používalo přesnou slovní zásobu. Vyprávění je pro děti obtížné. Proto postupujeme v krocích. Od jednoslovných odpovědí vedeme dítě k odpovědi ve větách či k tomu, aby nakonec zvládlo vyprávět samo bez toho, že bychom se dítěte dotazovali a otázkami mu pomáhali tvořit kostru příběhu.

Sedněme si spolu ke stolu, do křesla apod., prohlížejme si obrázky v knize či v časopise a povídejme si o tom, co dítě vidí. Nad jedním z obrázků, který více rozvíjí příběh (z obrázku se dozvíme více informací), zavřeme oči.

> Matyáši, mám teď zavřené oči, zkus mi říct, co je na obrázku?

Co nebo kdo na obrázku je?

Můžeš mi o nich ještě něco říct?

Jak vypadají?

Jaké jsou na obrázku barvy?

Co postavy/zvířata dělají?

Kde se postava/zvíře nachází?

Jak jsi na to přišel?

Co asi postavy právě na tomto místě mohou dělat?

Co je vedlo k tomu, že se vydali právě sem?

Kdy se to asi odehrává?

O které roční období či denní dobu se asi jedná?

jaro, léto, ráno, po obědě, večer...

Jak tě to napadlo?

Problémové otázky

Přidávat můžeme i tzv. problémové otázky – vedou tzv. za text. To znamená, že vedeme dítě k tomu, aby si všímalo toho, co se na obrázku děje, a zároveň si vše spojovalo s vlastními zážitky, zkušenostmi, znalostmi. Tyto otázky mohou být zaměřené na vnitřní prožívání dítěte, jeho pocity či na znalosti získané díky určitým zážitkům, četbou apod.

> Ondrášku, podíváme se ještě na obrázek:

Mám už oči otevřené a napadá mě:

Myslíš, že se postavy znají?

Co by ti tahle postava asi řekla?

Nad čím asi tato postava přemýšlí?

> Zdá se mi, že je tahle postava: smutná/veselá/zamyšlená...

Copak se jí asi stalo?

Co se asi stane dál?

> Proč krmíme v zimě ptáčky?

Proč si asi kluk na obrázku obléká svetr?

Proč se větve jabloně naklánějí k zemi?

Ožívujeme věci

Některé děti si rády hrají s vlastní fantazií. Dopřejme jim takovou chvíli i při rozvoji komunikace. Skrze běžné věci můžeme navodit dialog plný dětské fantazie. I stydlivé či introvertně laděné dítě se rozmluví.

Využijeme to, co máme po ruce. Při odpolední svačině držíme v rukou každý svůj hrneček.

> *Kájo, co by si asi tak mohly tyhle hrnečky povídat?*

Co asi zažily?

Kam se vydají?

O čem se jim zdá?

Zkusíme otevřít rozhovor a s napětím očekáváme, jak se bude dále vyvíjet. Jeho průběh záleží na fantazii dítěte a rodiče.

> *Hrneček povídá (rodič): Ahoj, jak ses dnes, skleničko, měla?*

Sklenička (dítě): Dobře, maminka do mě nalila šťávu a někdo ji všechnu hned vypil.

Hrneček: A co budeme dneska dělat? Půjdeme se zeptat talířku, jestli něco nechystá?...

Místo hrnečku a skleničky můžeme použít plyšáky, kamínky, cokoli, co nás napadne.

Rozhovor s dítětem, herní pole dítěte a herní pole ostatních

– náročnější disciplína nejen pro děti

Při rozhovoru s dítětem o tom, co daný den zažilo, je důležité si uvědomit to, že dítě často vidí situace ze svého herního pole – tedy ze svého pohledu. Dítě vyslechneme, ale nereagujeme přehnaně na podněty, které se během povídání objevují. Dítě si totiž prožilo různé situace, je někdy plné emocí – radosti, ale i vzteku, hněvu, překvapení atd. My dospělí se někdy příliš rychle naladíme na až vyhocenou emoci a zdá se nám, že dítěti bylo ukřivděno, ublíženo apod. Zkusme se ale podívat na to, co nám dítě vypráví, z hracího pole druhého dítěte či dospělého. Možná situace proběhla méně dramaticky, možná je aktuální rozčilení dítěte něčím, po čem ráno nebude ani památka.

Neznamená to, že s dítětem nechceme prožívat jeho radosti a strasti. To určitě ne. Vedeme jej k tomu, že když spolu dva lidé vedou rozhovor či spolu řeší nějakou náročnou věc, každý z nich se na průběh rozhovoru může dívat jinak a jinak pochopit to, co mu druhý říká a jak se druhý cítí.

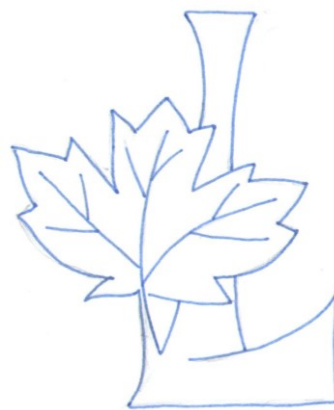
> *Sáro, co se dneska stalo? Proč jste se s Emou dohadovaly o panenku? Myslíš, že jste to správně vyřešily? Proč se na tebe Ema rozzlobila? Co ji naštvalo? Jak to dopadlo? Co by šlo udělat jinak?*

12. Mluvím

Jazyk a řeč

Dítě dobře vyslovuje, rozkládá slova na hlásky a slabiky, dokáže rýmovat.

Gymnastika mluvidel

I velmi jednoduchá cvičení, která na první pohled vypadají spíše jako nezbedné dovádění, jsou pro rozvoj řeči velmi důležitá.

Zahrajte si:

> *Pohybuj jazykem jako čertík.*

Olizuj jazykem rty dokola.

Pískej si.

Vrč jako auto.

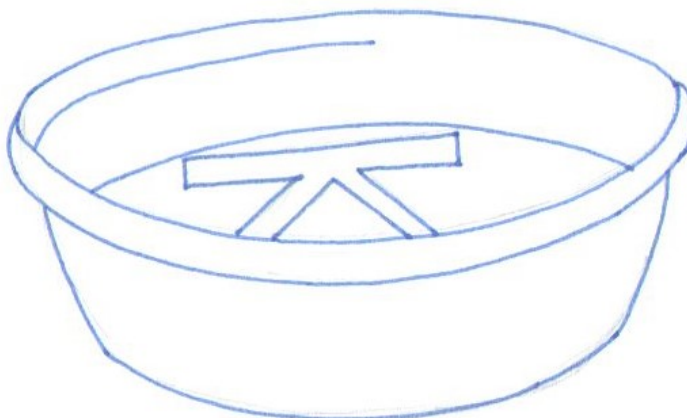
Prskej.

Vyplazuj jazyk.

Spočítej si jazykem zoubky.

Udělej z pusy kroužek. (malé otevření)

Udělej z pusy rybník. (velké otevření)

Přijela tetička z Číny

Pojďme vyzkoušet obměnu slovního fotbalu. Hra začíná ustálenou formulací:

> *Přijela tetička z Číny, přivezla škopíček špíny a v něm plavalo písmenko K.*

Copak začíná na K?

Kaktus, kartáček, kokos, kost...

Hra se dá spojit i s pohybem – dítě běží k předmětu, který začíná zvoleným písmenem, a dotkne se ho. Máme-li chuť, můžeme aktivitu spojit i s hrou na honěnou. Ten, který říká formulku hry, ostatní vyběhne honit poté, co vyřkne písmenko. Ostatní jsou v „bezpečí“ ve chvíli, kdy se dotknou daného předmětu. Pokud je daná osoba chytí dříve, tento chycený říká formulku *Přijela tetička z Číny...*

Hádky

Na procvičování řeči a slovní zásoby můžeme využít i následující hru, při které dítěti vymyslíme jednoduché hádky:

> *Na co myslím?*

Je to zelené, roste to na stromech a začíná to písmenem L?

Líst.

Je to oranžové, je to kulaté, jí se to a začíná to písmenem P?

Pomeranč.

Slovní fotbal

Zahrajeme si klasiku – slovní fotbal.

Sledujeme možnosti dítěte, dle potřeby mu pomůžeme.

> *Kristýnko, já ti budu říkat slova a ty mi pověz, co slyšíš na začátku?*

Míč – začíná hláskou... M

Labuť – začíná hláskou... L

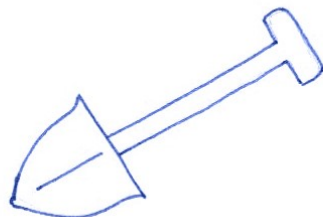
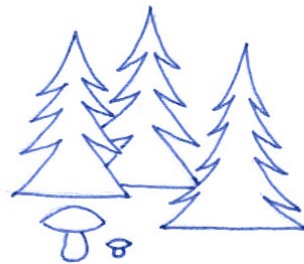
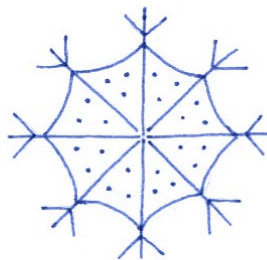
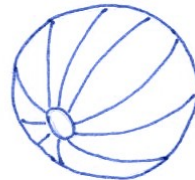
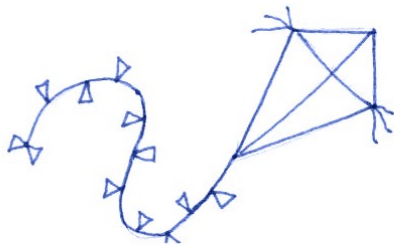
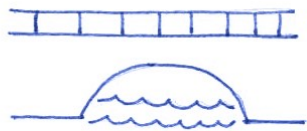
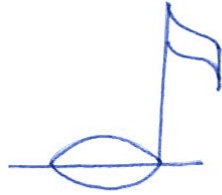
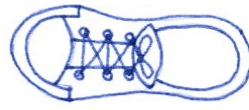
Kedluben – začíná hláskou... K

Lze hrát i klasický slovní fotbal – dítě se soustředí na poslední hlásku, poté vymýšlí slovo, které touto hláskou končí: kedluben – N, dítě tedy řekne například slovo nanuk. Je ale potřeba poslední hlásku říkat velmi zřetelně, možná až příliš vyslovovat, aby bylo dítě schopné hlásku poznat (kedlu – b – e – n).

Rýmování s obrázky

Pohrajeme si s obrázky, které se rýmují. Dítě se podívá na obrázky a nachází dva, které se rýmují. Například si najde obrázek lesa a psa: rým les – pes. Další obrázky si můžeme nakreslit sami nebo je můžeme vytvořit společně s dítětem. Pokud chceme, nabízí se i možnost vystříhat obrázky z novin či časopisů. Několik takových obrázků pro rýmování je připraveno na následující stránce.

Opičí tanec

Rytmizujeme slova: při tomto cvičení rozdělujeme slova do slabik a při tom se pohybujeme tak, aby to dítě bavilo, přišlo mu to legrační. Opice (rodič) předvede pohyb a při něm slabikuje slova – zde nabízíme jeden příklad:

> *Rodič tleská do stehů a při tom slabikuje:
za – hra – da (třikrát se tleskne do stehů).*

Čím zajímavější pohyb vymyslíme, tím více legrace si užijeme – zkusme tedy různé kývání do stran, předklon, drobné poskoky, vytleskávání apod.

Čárka – tečka

Vytleskávejme si slova. Nejdříve si připravte jednu ruku v pěst. Nyní začněme vytleskávat. U dlouhých slabik uděláme pohyb rukou (s pěstičkou) shora dolů, u krátkých slabik lehce bouchneme pěstí do otevřené dlaně druhé ruky. Může to trochu vypadat, jako když děláme tečku a čárku ve vzduchu.

> *Peníze:*

- *bouchnu pěstičkou do dlaně,*
- *naznačím pohyb ruky nahoru a dolů,*
- *znovu bouchnu pěstičkou do dlaně.*

13. Víím, že jablko je ovoce

Nadřazenost, podřazenost

Dítě si uvědomuje, že jednotlivé věci může řadit do skupin z pohledu češtiny. Díky tomu, že utváří různé skupiny, učí se souvislost – nadřazenost a podřazenost slov.

Hledáme věci do skupiny

Dítě třídí věci do různých skupin podle nadřazenosti a podřazenosti. Pokud zařadíme i méně známé věci, můžeme s ním rozvíjet i slovní zásobu.

K této činnosti můžeme využít např. větší nákup. Při jeho vybalování doma nechte dítě, ať věci seskupuje.

> Terezko, nakoupili jsme zeleninu. Co všechno?

Rajčata, papriky, okurky...

> Které ovoce jsme nakoupili? Dej ho k sobě.

Pomeranč, jablko...

> Je tu i pečivo, co vše patří na tuto hromádku?

Chléb, rohlíky, šátečky...

> Terezko, koupili jsme mléčné výrobky, dáme je teď na jednu hromádku. Copak mezi ně patří?

Mléko, šlehačka, zakysaná smetana, jogurty.

Třídít věci do skupin lze i při dalších činnostech, např. při úklidu či při cestování:

> Ve skříni máme srovnané oblečení. Co tam tedy vše máme?

Trička, kalhoty, punčocháče, košili...

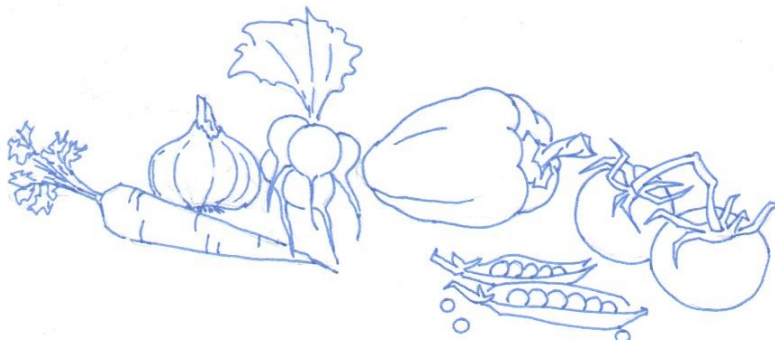
> Budeme vyndávat nádobí z myčky: Co vše vyndáváme?

Talíře, hrnečky, lžíce, skleničky...

> Půjdeme uklidit knihy:

Které tu máme?

Medvídko Pú, Krtečka...

Hledáme název skupiny

Tentokrát známe nadřazený pojem a hledáme slova podřazená:

> Uklízíme spolu autíčka, míček, stavebnici.

Co tedy uklízíme?

Hračky.

> V polici v kuchyni máme: talíře, hrnky, příbory.

Co je to dohromady?

Nádobí.

> V garáži je umístěná vrtačka, šroubovák, kleště. Co to je?

Nářadí.

> Připravím si chleba, máslo, sýr, šunku. Jak se tomu říká?

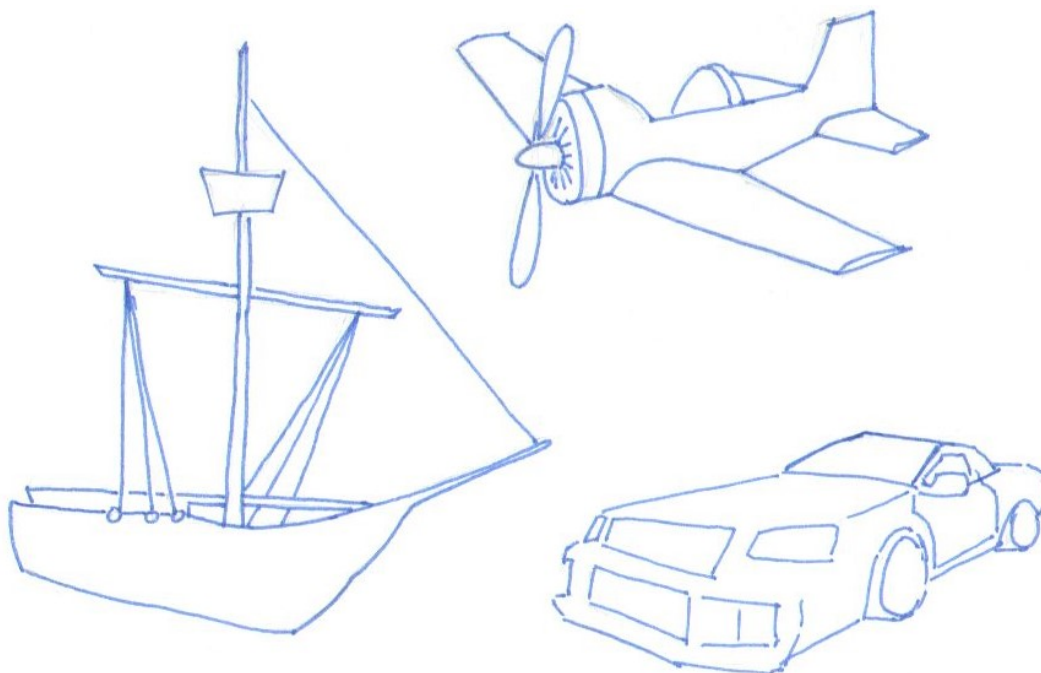
Jídlo.

> K večeři připravím na stůl vidličku a nůž. Jak se tomu říká?

Příbory.

> Na zahradě roste jabloň, hrušeň i třešeň. Co tedy máme na zahradě?

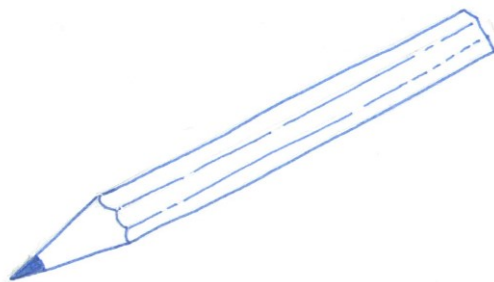
Stromy.

14. Umím držet tužku, mám uvolněnou ruku

Grafomorika

Dítě si procvičuje ruku různými způsoby, dokáže dobře držet tužku.

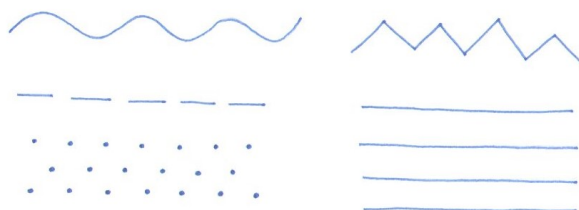

Koupání a malování

Dítě tím, že si hraje s rukama, pohybuje se, rozvíjí nejen svoji motoriku, ale dělá prospěšnou věc i pro rozvoj své inteligence.

Večerní koupání nabízí možnost, jak se připravit na budoucí psaní. Dítě bude houbou malovat po stěnách vany.

> *Pavlíku, zkus namalovat:
vlny, špičaté hory, čáry přerušované,
čáry bez přerušování, tečky...*

Mouka a bláto

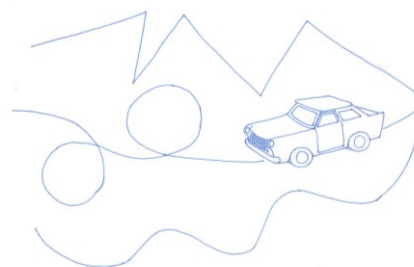
Nasypeme si na plech či podnos **krupici, rýži či mouku**. Necháme dítě, ať si v mouce či v jiném sypkém materiálu kreslí prstem: může např. zakreslit následující:

> *Zorko, zkus nakreslit, jak:
slepička zobe: ťukáme do mouky,
prší: delší čárky,
na vodě se dělají vlnky: vlnky,
babička motá klubíčko: kreslí kolečka.*

Totéž lze podniknout např. venku, necháme například dítě kreslit **klacíčkem do bláta**.

Dráha na papíře

Nakreslíme dítěti na papír linky: vlnky, osmičky, klikatící se silnici. Vezmeme si dětské autíčko. Namočíme kolečka v barvě – v polštářku s razítkovací barvou. Dítě následně jezdí autíčkem po nakreslených linkách – tvoří při tom na papíře otisky koleček.

Lze samozřejmě jezdit po nakreslené dráze i bez obarvených koleček. Další možností je vyznačit trasu pro auto na podlaze pomocí barevných lepicích pásků. Podle možností podnikneme tuto aktivitu případně venku.

Modelína

Pohrajme si i s modelínou. Dítě si nejdříve modelínu v ruce hněte. Když se zahřeje, položí ji na podložku na stole a pěstičkou do ní bouchá, tvoří si tak placku. Nakonec si placku uhladí a modelínu má připravenou. Může si do ní nyní pro změnu kreslit velká tiskací písmena: napodobovat jejich tvar. Pro tuto aktivitu může rodič na papír písmena předeepsat, dítě je poté napodobuje podle rodičovské předlohy. Když si písmeno prstem či špejlí nakreslí, svoji „tabulku“ modelíny si poté zase smaže prsten: uhladí ji prsty.

Modelínu můžeme koupit, ale mnohem zábavnější je si ji připravit doma podle následujícího hrnečkového receptu:

- 1 hrnek soli
- 1 hrnek polohrubé mouky
- 0,5 hrnku vody

Vše smícháme a vytvoříme těsto. Dítě ať též míchá a tvoří těsto samo. Dítě může tvořit z modelíny podle vlastní fantazie. Nebo je též možné vybrat nějaké téma: například ovoce, les, zahrada. Modelovat můžeme i různé tvary: např. hada točíme do spirály, do vlnky a mnoha dalších tvarů. Modelínu je také možné obarvit potravinářskými barvami.

Vizovické pečivo

Další variací je tvoření z vizovického pečiva. Připravíme si těsto a vytvoříme zvířátka či to, co vás napadne.

- Těsto:
- 500 g hladké mouky
  - 200 ml vody
  - 1 žloutek

Z mouky a vody vypracujeme pružné těsto. Vytvarujeme z něj figurky, zvířátka atd. Pomoci si můžeme nůžkami, nožem, špejlí: podle schopností a možností dítěte (aby byla tvorba bezpečná). Figurky necháme oschnout, potřeme rozšlehaným žloutkem a pečeme v předehřáté troubě na 120 stupňů dozlatova zhruba dvě hodiny.

Péct s dítětem můžeme cokoli: dítě si procvičuje ruku při míchání a hnětení těsta, při válení atd.

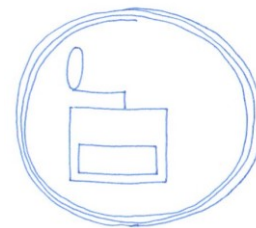
Rytmizace při kreslení

Zpíváme si s dítětem a při tom kreslíme.

> *Melu, melu kávu, pro našeho Slávu.*

Kreslíme při tom kolečko.

Kreslit ho můžete i kolem nakresleného mlýnku.

> *Náš kulatý míč, odskákal nám pryč.*

Nakreslíme kolečko a od něj kutálející se linku.

Pohyb se snažíme dělat uvolněně. Nejde o to, aby linky a obrazce byly krásné, ale aby si při tom dítě uvolnilo ruku, pohrálo si.

Kreslení při povídání příběhu

Povídejme dítěti příběh. Úkolem dítěte je zachytit příběh prostřednictvím obrázků. Po skončení příběhu si může dítě obrázek dokreslit podle své potřeby. Vyzkoušíme třeba následující příklad:

> *Svítilo sluníčko* (dítě nakreslí sluníčko),

tatínek šel kolem hor (dítě nakreslí postavičku tatínka a horu),

byla tam studánka (dítě nakreslí studánku atd.).

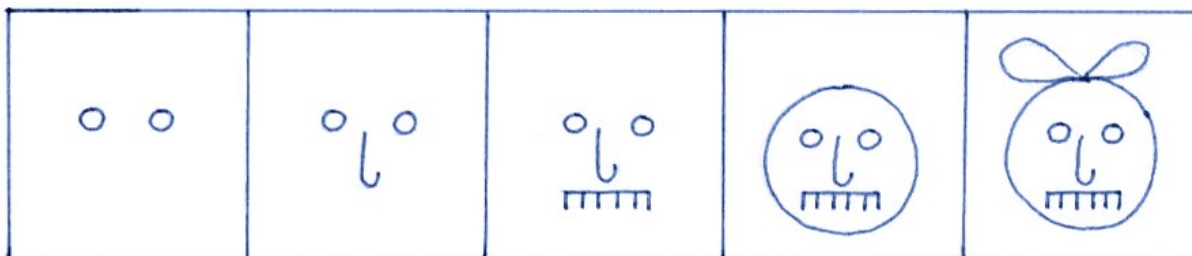
Kolem byl hustý les.

Tatínek v lese usnul a spí.

Šla babička do městečka

Můžeme se též vydat s babičkou do městečka a při tom si kreslit. S dítětem si říkáme verše a při tom kreslíme jednotlivé části obrázků:

Šla babička do městečka,

koupila tam dvě vejíčka, dědečkovi hůl, Mařence hřebínek, svázala to do uzlíčku a byla z toho smrt.

Vodničina

Na závěr si s dítětem můžeme zahrát vodničinu:

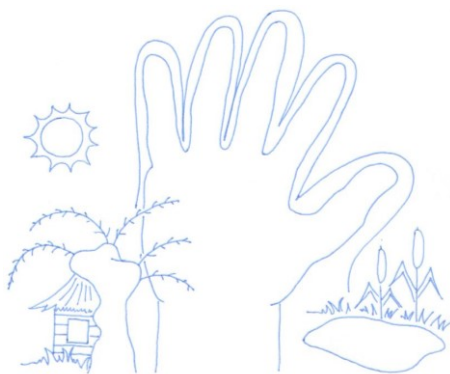
Začneme vyprávět příběh, který svým opakujícím se motivem udržuje dítě v určitém napětí a očekávání. Při vyprávění malujeme dítěti detaily, které říkáme. Při každé vodníkově cestě obtahujeme dítěti ruku. A chceme-li dítěti dopřát pořádnou vodničinu (překvapit ho), použijeme pro kreslení fix. Závěr příběhu tak bude pro dítě dramatičtější! Jen pozor, některé děti mají takovéto vodničiny rády, jiné je nevyhledávají. Zvážíme, jestli použijeme fix, a závěrečný tah přes zápěstí (viz poslední obrázek) uděláme podle toho, jak své dítě známe.

Položíme dítěti ruku na čistý list papíru, dlaň se dotýká plochy papíru. Dlaň je po celou dobu hry položená na papíru.

Byl jednou jeden vodníček, měl svůj domeček pod vrbou (vlevo nakreslíme vrbu s domečkem) a rád chodil za pěkného počasí k rybníčku na ryby (napravo nakreslíme rybníček).

Jednou ráno vodníček vstal a vyšel před chaloupku. Sluníčko na obloze svítilo, vodníček si tedy řekl, že nejlépe udělá, když vyrazí k rybníčku na ryby. A taky hned vyrazil. A šel a šel a šel (obkresluje ruku), až došel k rybníčku.

Když přišel k rybníčku, vzpomněl si, že doma zapomněl prut. Otočil se tedy a vrátil se zpět k domovu (obtahujeme ruku opačným směrem). Doma vzal prut (nakreslíme prut) a vrátil se cestou zpátky k rybníčku (obtahujeme ruku).

Jenže, když přišel k rybníku, vzpomněl si, že doma zapomněl háček, na který by ryby lovil. Pomalu se tedy otočil a vrátil se zpět k domovu (obkreslujeme ruku). Doma si vzal háček (nakreslíme háček) a vrátil se cestou zpátky k rybníčku (obkreslujeme ruku).

Když ale přišel k rybníčku a chtěl nahodit na rybičku udičku, vzpomněl si, že nemá stoličku, na kterou by si při chytání ryb sedl. Co měl dělat? Otočil se a vrátil se pro stoličku domů (obtahuje ruku). Vzal si doma stoličku (kreslíme stoličku) a cestičkou vyšlapanou se vydal pěkně zpátky k rybníčku (obtahuje ruku).

Když přišel k rybníčku, sedl si na stoličku, navlékl háček na prut a už se chystal nahodit udičku na rybičku, když mu přišlo na mysl, že nemá... návnadu! Návnadu, na kterou by rybičku chytil. Otočil se tedy a... „Ale teď už to vezmu domů zkratkou!“ (Čárneme, patrně překvapené dítě, fixem přes zápěstí.)

A nyní položíme na papír ruku my dospělí a dítě může samo vymyslet nějakou pěknou vodničinu nebo čertoviny.

15. Vím, kdo jsem a odkud jsem

Znalost identity

Dítě zná své jméno, jména rodičů a své bydliště.

Rozhovor s figurkou

Vezmeme si libovolnou figurku či panáčka a popovídáme si s dítětem:

> Tohle je panáček, chlapeček Martínek. Jak se jmenuješ ty?

Které jméno máme na zvonku u dveří/branky?

A co má na zvonku napsáno babička?

A druhá babička?

Pročpak se jmenuje jinak? Čím to je?

Martínek rád cestuje. Možná by rád přijel i do našeho města. Jak se naše město jmenuje?

S Martínkem by asi přijela maminka Katka a tatínek Bedřich. A jak se jmenují tvoji rodiče?

A kdyby měl přijít až k nám, do které ulice by musel zajít?

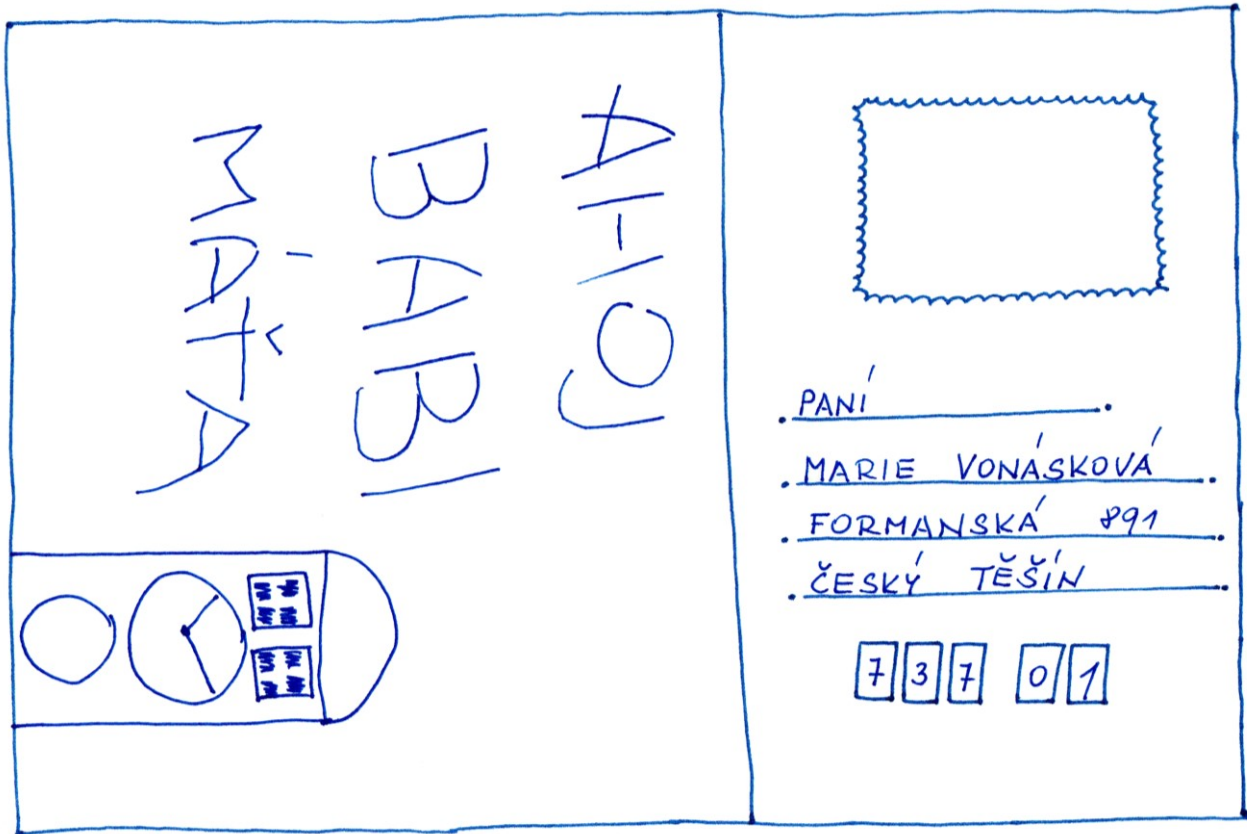
Martínek se narodil v České republice. S maminkou a s tátínkem se jel podívat do svého hlavního města. Ve kterém městě byli?

Pohled z výletu

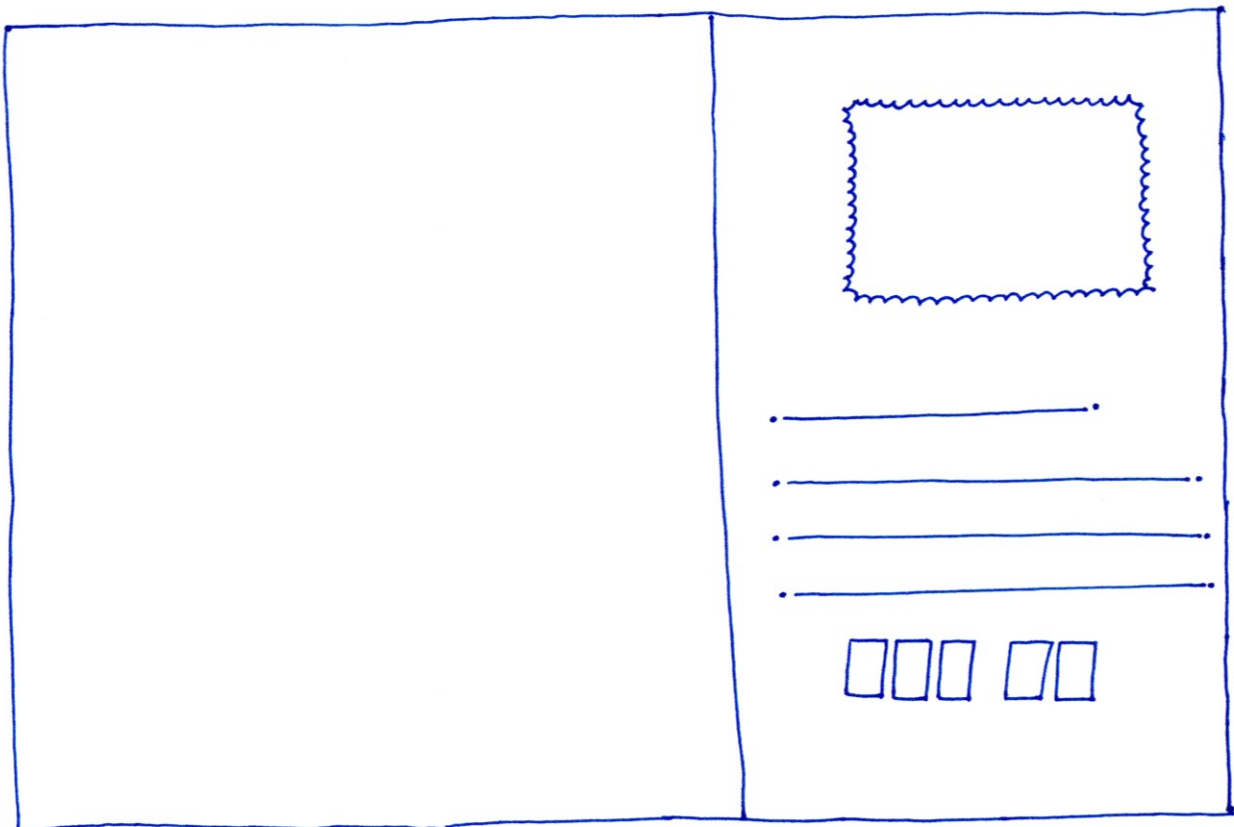
Pohlednice dnes sice již většinou neposíláme tak často jako dříve, s dítětem si ale tuto činnost můžeme vyzkoušet. Dítě si pohled s naší pomocí pošle samo sobě. Uvidíme, zda dorazí. Pro tuto hru můžeme použít následující příběh.

> Martínek poslal z výletu z Prahy pohled své babičce a dědečkovi. Martínek si vybral pohled a s pomocí maminky na něj napsal a nakreslil toto:

> Pojdme si vyzkoušet poslat pohled tak jako Martínek. Koupíme tedy pohlednici a zkusíš si ji sám sobě poslat. Uvidíme, jestli ti pohled dorazí.

> K napsání adresy musíme znát přesně své: jméno, příjmení, ulici, město. Jinak nebude pošťák vědět, kam má pohled zanést. Co tam mám napsat já? Nadiktuj mi to, prosím.

Když máme vybraný pohled, poprosíme dítě, ať nám nadiktuje adresu. Tu na pohled napíšeme tak, jak ji dítě nadiktovalo. My rodiče tedy píšeme dle slov dítěte. Pokud dítě nadiktuje nějaký údaj chybně, zkusíme ho na správné údaje navést:

> Je to číslo našeho domu?

Vypadá opravdu takhle?

Opravdu je to Akátová ulice?

Nejmenuje se podle jiného stromu?

Pokud dítě tvrdšíjně trvá na své verzi, necháme ji na pohlednici. Bude zajímavé sledovat, zda pohled dorazí, zda na něm nějaký údaj pošta opraví, škrtně apod. Pokud pohled nedorazí, promluvíme si s dítětem o tom, proč se tak stalo – zda náhodou nebyla adresa neúplná apod. Případně činnost znovu vyzkoušíme. Tvrdohlavý postoj dítěte, které trvá na své verzi adresy, nás sice bude stát zhruba dvacet korun z rodinného rozpočtu, ale za správnou lekci tvrdohlavému dítěti je „dvacka“ výchovně k nezaplacení.

Pár slov na závěr

Co říci na závěr? Na předcházejících stranách jsme se snažily shrnout to, co považujeme v předškolním věku za důležité. Většinou se nám podařilo vymyslet aktivity či si vzpomenout na hry, které možná sami ze svých dětských let znáte a které rozvíjejí většinou více než jednu dovednost. Někdy jsme zvolily vzhledem k tématu spíše popis toho, jak bychom jako rodiče mohli s dítětem pracovat.

Znovu chceme připomenout, že v očích dítěte je to, co my nazýváme aktivitou či činností, hra. Tedy něco, co by dítě mělo:

bavit a vzbuzovat pozitivní emoce,
přinášet mu nové impulzy a pomáhat mu zkoušet nové věci,
dávat možnost soustředění na svoji práci bez našich návodů na to, jak má výsledek vypadat,
umožňovat dítěti zapojit ruce, které jsou nástrojem lidské inteligence,
a pomáhat mu tak, aby všechno dokázal sám
a byl šťastný z toho, co pod jeho rukama vzniká.

Mnoho krásných společných chvil s dítětem a dostatek trpělivosti pro naplnění své rodičovské role přejí

Iva, Věra a Iva,
které se o naplnění myšlenek této knížky stále s velkou chutí v osobním i profesním životě pokoušejí i přes náročné chvíle, jež výchova dítěte přináší.

Literatura

Při tvorbě této příručky jsme si vzpomněly na nejrůznější knihy, které souvisejí s hrou venku i doma, s tvořením, pohybem, čtením, vyprávěním příběhů či nápravou řeči. Každá z nás následně vybrala ty tituly, s nimiž má zkušenosti, využívá je, četla si je se svými dětmi nebo podle nich připravovala hry pro děti vlastní, školkové či školní. Výčet tedy vychází z našich zkušeností a dobře víme, že krásných knih ke čtení a k prohlížení či rozhovoru nad knihou nabízejí velké množství například nakladatelství Albatros, Baobab, Běžíliška, Host, Labyrint/Raketa, Paseka, Petrkov, Meandr. I titulů, které se zabývají předškolním vzděláváním, je nepočítaně. Toto je tedy subjektivní výběr podložený našimi zkušenostmi.

Knihy nabízející příležitosti pro povídání si s dětmi o obrázcích a příbězích:

Bernerová, R. S.: Jaro, Léto, Podzim, Zima. Paseka, Praha a Litomyšl 2013.

Blexbolex: Prázdniny. Baobab, Praha 2017.

Braumová, Z.: Barevné pohádky a hříčky. Portál, Praha 2012.

Clevin, J.: Jakub a Jáchym. Artur, Praha 2012.

Cupalová, N., Urbánková, M.: Zvíře, které není vidět. Běžíliška, Praha 2020.

Dvořák, J.: Jak zvířátka spí. Baobab, Praha 2014.

Dziubak, E.: Rok v lese. Host, Brno 2017.

Horvátová, T.: Kočička z kávové pěny. Baobab, Praha 2011.

Král, R., Holasová, A. F.: Tonča a Krasojezdec. Běžíliška, Praha 2019.

Lindström, E.: Na útěku. Baobab, Praha 2016.

Mrázková, D.: Haló, Jácíčku. Baobab, Praha 2015.

Pilátová, M.: Kiko a tajemství papírového motýla. Meandr, Praha 2010.

Rodrigues, R., Desgualdo, M.: Volte zvířata!. Paseka, Praha a Litomyšl 2020.

Říčanová, T.: Psí knížka. Baobab, Praha 2014.

Stará, E., Starý, M.: Každý bulí nad cibulí. Paseka, Praha a Litomyšl 2017.

Stará, E., Starý, M.: Žvanda a Melivo. Knižní klub, Praha 2013.

Šmalec, P.: Šmalcova abeceda. Baobab, Praha 2010.

Šrámková, J., Prachatická, M.: Bratři v poli. Běžíliška, Praha 2017.

Štanclová, E.: Veselý rok s pohádkami. Portál, Praha 2016.

Urbánková, D.: Maškary. Baobab, Praha 2016.

Woldová, G.: Ema Naopak. Albatros Media, Praha 2016.

Knihy nabízející hravé aktivity doma i venku:

- Czelisová, R., Řeháková, K., Uhříčková, A.: Pohádková zahrada. Lipka, Brno 2012.
- Ganglion Bigorda, L., de Mullenheim, S., Vinay, S. R.: Jeden rok odpočinkových aktivit s dětmi. Svojtka, Praha 2017.
- Herrmann, E., Rocchi, R.: 100 vzdělávacích Montessori aktivit pro děti od 18 měsíců. Svojtka & Co., Praha 2017.
- Herrmann, E.: 100 aktivit Montessori: Objevujeme svět. Svojtka & Co., Praha 2017.
- Horová, L.: Jak si hraje obr s blechou. Portál, Praha 2014.
- MIčochová, M.: Neobyčejný rok předškoláka. Portál, Praha 2012.
- Place, M.-H.: 100 aktivit Montessori: připravuji své dítě na psaní a čtení. Svojtka & Co., Praha 2017.
- Rajnošková, M., Kříž, M.: Rok v přírodě s mrňaty. Lipka, Brno 2017.
- Rubešová, R., Kirchnerová, V.: Výchova prožitkem. Portál, Praha 2013.
- Slavíková, V., Slavík, J., Eliášová, S.: Dívej se, tvoř a povídej. Portál, Praha 2015.
- Sloupová, M.: Rok s krtkem. Portál, Praha 2014.
- Vaníček, D., Vaníček, M.: Děti, jdeme ven. Michal Vaníček, Dva tátové, Praha 2020.
- Vostradovská, T.: Hravouka. Běžíliška. Praha 2016.
- Worroll, J., Houghton, P.: Hry z lesní škol(k)y. Kazda, Brno 2019.

Knihy pro nápravu výslovnosti:

- Havlíčková, J., Eichlerová, I.: Logopedické hádanky. Portál, Praha 2014.
- Havlíčková, J., Eichlerová, I.: Logopedické pohádky. Portál, Praha 2012.
- Stará, E.: Mařenka už říká Ř. 65. pole, Praha 2012.

E-book s kartičkami

Komunikační kartičky. Z jiného světa. <https://www.autismus-a-my.cz/laminovane-vyukove-pomucky/komunikacni-karticky-piktogramy--velka-sada-570-ks/>

Místo na poznámky:

Místo na poznámky:

Autorky slov a autor ilustrací

Iva Štrojsová

I když jsem se s dětmi a s dospívajícími setkávala jako učitelka na gymnáziu řadu let a i když jsem si dlouho myslela, že hra je pro děti tím, co jim umožňuje objevovat svět a své místo v něm, teprve s rolí matky jsem se naplno přesvědčila o tom, že čas strávený při hře s dítětem je velmi cenným dárkem, který my dospělí dítěti dáváme a kterým zároveň dítě obdarovává nás. A ač to může znít jako otřepané klišé, minuty, které s dítětem s plným vědomím prožíváme, jsou neocenitelné. Mnohdy jsem unavená či zavalená prací. Avšak při pohledu na to, jak si dítě vytváří při hraní svůj svět a vnímá ho svým pohledem, učí se respektovat pravidla, radovat se z toho, co zažívá, i snášet nezdary, mi dochází, jak potřebné a nezastupitelné je, když my dospělí nalezneme chvíli plného soustředění pro dítě, poddáme se kouzlu jeho představ a zároveň mu ukazujeme to, jak svět vnímáme my, jak jsme do něj vrostli a co jsme se naučili. Laskavým i pevným slovem, pohazením i objetím, nasloucháním i respektováním vytváříme prostor pro to, aby i naše dítě bylo dobrým člověkem se vším, co k tomu patří.

Věra Vlasáková

Dlouhé roky již pracuji jako učitelka v mateřské škole. Pozoruji, jak se přicházející děti mění z batolátek postupně na školáky. Pomáhám jim v tomto vývoji. Jim i jejich rodičům. Snažím se, aby s láskou, pochopením, tolerancí, ale i důsledností utvářeli osobnost dětí tak, aby se zvládly začlenit do každodenních radostí i strastí života. Velkým krokem je právě přechod do základní školy. Když jsem byla oslovena ke spolupráci na této brožurce, souhlasila jsem. Je to další forma spolupráce s rodiči na tom, jak dětem zajistit rovnoměrný rozvoj a jak využít každodenní činnosti k tomu, abychom je pro vstup do základní školy připravili co nejlépe. Je to pro mne smysluplná a radostná práce.

Iva Průšková

Učitelské povolání nemohlo moji osobu minout. Kořeny mého učitelství sahají daleko za moji vlastní minulost, neboť jsem vyrůstala ze všech stran obklopena rodinnými příslušníky hrdě se hlásícími k téže službě. Moje rodina o výchově předškoláka nikdy nečetla, ale rovnou to celé žila. Spolupráce na brožurce, která si klade za cíl být jakýmsi manuálem a oslavou přirozeného rozvoje dětí předškolního věku, se tak vlastně stala mojí retrospektivou šťastného dětství. Dostala jsem příležitost uvědomit si, že každý jeden člen naší rodiny hrou, radostí, sdílením, důsledností, zvládnutelnou povinností zpestřoval mé dny a vedl mě tak k motivovanému školáctví. Vyšší cíl, než se s Vámi podělit o radostné a naplňující aktivity, které zpestří Vám a Vašim dětem všední dny, nemám. S upřímným přesvědčením, že jenom hrou může být dítko šťastím syto, nabízím spolu s kolegyněmi následující řádky. Nechtě ve Vás četba vyvolá vzpomínky na vlastní dětství a autority, které Vás magickým dětstvím láskyplně provázely.

Lukáš Umáčený

Pracuji jako učitel matematiky na gymnáziu a kresba je pro mě od mládí zálibou, na kterou mi však nezbyvá moc času. Rád jsem si ho ale našel, abych doplnil Předškoláka obrázky, které si můžou děti dle libosti vybarvovat či dotvářet. Sám mám doma dvě dcery, které rády něco tvoří, malují či kreslí, a vždy je pro mě potěšením sledovat, jak se jejich fantazie promítá na papír.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Předškolákův mapováček

Materiál vznikl v rámci projektu

MAP II Mnichovohradištsko,

registrační číslo projektu CZ 02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009138.

Projekt je podpořen z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání

a jeho realizátorem je město Mnichovo Hradiště.

